Taxa postala plătită [illegible] No. [illegible]

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Str. Baron L. Pop [illegible] előfizetési árak: [illegible]

[illegible]KELET

[illegible]TIKAI NAPILAP

Bérmentetlen leveleket nem fogadunk el. — Kéziratok megőrzését és visszaküldését nem vállaljuk. Főszerkesztő: dr. Marton Ernő. Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc. Bucuresti szerkesztő: Hátszegi Ernő, Strada Cobălcescu 52.

Ára 5 lej

Szerda, 1936. augusztus 5.

5696. EV. AB 17. | XIX. EVF. 182. SZAM

ROMANIA 1 LEU POSTA

Dl Ramasetter Róbert

Disztér 2. I. e. BUDAPEST

Theodore Dreiser „Mea culpa"-ja

„A zsidó és a világ" a cime annak a cikknek, amely Benjamin Stolberg tollából jelent meg a „Nation" cimü newyorki folyóiratban s amely azzal a megállapitással keltett általános feltünést, hogy a „jelenlegi gazdasági viszonyok között gondolni sem lehet a zsidókérdés megoldására".

A cikk annak az irodalmi vitának a keretében látott napvilágot, amely a „Nation" és a „Fortune" cimü folyóiratok között indult meg. A Fortune lapjain az elmult évben Theodore Dreiser is megszólalt a zsidókérdésről s zsidóellenes kifakadásaival élénk feltünést keltett amerikai és európai körökben egyaránt.

Dreiser most ujra megszólalt. Válaszcikket irt Stolberg irására. A Dreiser-cikknek különös cime van: „Mea culpa!" Rövid tartalma pedig a következő:

„Annak a viharnak, harcnak, nyomásnak és érvelésnek a lázában, amelyet a zsidókérdés idéz elő ma, sok ember nem veszi észre, hogy vannak biológiai és lélektani tényezők és okok, amelyek sokkal nagyobb és tudattalan hatást gyakorolnak a kérdésre, semhogy azt egykönnyen meg lehetne oldani...

Tudvalevő, hogy egy alkalommal kijelentettem, miszerint nem tartom a zsidókat se amerikaiaknak, se franciáknak, se németeknek, hanem zsidó amerikaiaknak, zsidó franciáknak, zsidó németeknek és ennek következtében magatartásuk sem amerikai, francia, német, hanem zsidó amerikai, stb.

Sohasem mondottam azonban, hogy a zsidókat, mint összességet, az egész fajt elvetem és hogy nem bízom bennük. Sok zsidót dicsértem és ezt megteszem most is. Elismerem, hogy kapcsolataim részben érzelmi szálakon nyugszanak. Azt mondottam, hogy bizonyos tapasztalataim voltak zsidókkal kapcsolatosan, különösen gyakorlati téren. Elismerem, hogy ebből kifolyólag hajlamos vagyok más ilyen esetekre is következtetni, ha másoktól hallom azokat. Kétségtelen, hogy manapság csak azt látom a zsidókon, ami rosszul áll nekik és ezek olyan dolgok, amelyeket normális viszonyok között bizonyára észre sem vennék és mások esetében feltétlenül elnéznék. Mea culpa. Amikor olyan kapcsolatok, mint amilyenek az enyéim, bizonyos csoport ellen pogromokhoz, társadalmi üldöztetéshez, stb. vezethetnek, revizió alá kell vennem álláspontomat. En ezt nem akarom. Ehelyett mindig emberséges megoldást kerestem".

„Rend" az egyetemeken

Az egyetemi rektorok napok óta tanácskoznak a fővárosban.

A tanácskozások tárgya: hogyan lehetne helyreállitani a rendet és a komoly munka atmoszféráját a romániai főiskolákon.

A rektor urakat — sőt állitólag a kormányt is — mély aggodalommal tölti el az egyetemi ifjuság némely megnyilatkozása, mint amiő például Mihail Stelescu meggyilkolása is volt.

Egyes verziók szerint a legfőbb egyetemi tanács radikális intézkedésektől sem riadna vissza.

Szó van például arról is, hogy megnyirbálják az egyetemek eddig tabunak tekintett autonómiáját.

Nem mi mondjuk, hanem az egyetemi oktatás néhány kitünősége — mint Dascovici és Andrei professzorok —, hogy ezek a radikális intézkedések, ha jönnének, ugy későn jönnek.

Kormányok és rektorok pontosan 14 éve állnak szemben az egyetemi ifjuság magatartásának problémájával. Másfél évtized elegendő idő lett volna ahhoz, hogy a kérdés mélyére nyuljanak és kizárják az egyetemi ifjuság életéből azokat a zavaró momentumokat, amelyek a helyzet mai tragikus elfajulásához vezettek.

Nem tették ezt.

Sőt.

Az egyetemi ifjuság volt az a jóhiszemü tömeg, amelyet felelőtlenül és meggondolatlanul minden rendü és rangu politikai célok és személyi ambiciók javára következetesen kihasználtak kormányok és politikusok. Az autonómia volt a védőfal, amely mögött szabadon grasszálhatott a lelketlen uszitás, a fiatalos lelkesedésnek politikai és személyi profitra való gyümölcsöztetése.

Ma mintha csakugyan késő volna már.

A „rendet" talán sikerül helyreállitani.

Ez azonban már nem változtathat azon, hogy ez az ifjuság ma már nem elenyésző kisebbségében, hanem nagy tömegeiben egy bizonyos szélsőjobboldali szervezet szolgálatában áll.

A diákság központi elnökségétől lefelé az összes diákszervek vezetőségei egy bizonyos szervezet kommandója alatt állanak.

A „rendet" helyreállithatják már és az autonómiát megnyirbálhatják azok, akiknek eddig a rendbontás konveniált és akik ma a versbeli büvészinasként döbbennek rá a szellemekre, amelyeket felelőtlenül előhivtak és képtelen többé megfékezni.

A külső „rend" mögött azonban ma már egy megszervezett tömeg áll, amelyet bürokratikus rendelkezésekkel nem lehet többé megnemlévővé tenni.

Két német hadihajó tisztikara tüntető módon partraszállt Marokkóban és tisztelgett Franco tábornok előtt

Oriási konsternációt keltett a Harmadik Birodalom semlegesség-szegő lépése. A francia és angol sajtó aggasztónak tartja a nemzetközi helyzetet. Izgalmas tárgyalások folynak a benemavatkozási francia jegyzék kérdésében. Továbbra is a kormány fölénye mellett folynak az ellenforradalmi harcok Spanyolországban

Madrid, augusztus 4. A spanyolországi események következtében megindult általános diplomáciai tevékenység kifejlésének utjában bombaként hatott az a tény, hogy két német hadihajó jelent meg a Gibraltári szorosban, amelyeket Ceutában az ellenforradalom marokkói székhelyén, ünnepélyes fogadtatásban részesitették.

A Deutschland és Luch hadihajók tisztjei partra szálltak és a kormányzóság épületében üdvözölték Franco tábornokot.

A hir nagy lelkesedést váltott ki a spanyol felkelők körében, de annál nagyobb konsternációt keltett a nemzetközi világban. A zendülők a Havas értesülése szerint a hadihajót már napok óta várták.

Németország szimpátia nyilatkozatának tekintik, az ellenforradalom sikere érdekében.

Franco tábornok a Deutschland parancsnokával egy órán keresztül tárgyalt, majd a zendülő tisztikar kalauzolása mellett a német tengerésztisztek megtekintették a várost.

Diplomáciai körökben nem voltak elkészülve a német hadihajók partraszállására és ezért ugy Londonban, mint Párizsban nagy nyugtalanságot keltett **a nemzetközi szerződésekkel nyiltan ellenszegülő tüntető jellegü német látogatás.** Mint Londonból jelentik, a német manöver hire az angol kormányt aggasztja és az aggodalmat fokozta az a hir, hogy a német hadihajók tisztjei a semlegességet megszegve, megjelentek Franco tábornok előtt. Párizs különös figyelmet szentel a német hajók látogatásának. A tisztek partraszállása előtt látott napvilágot **Pertinaxnak,** az **Echo de Paris** főszerkesztőjének a cikke, aki a francia-angol együttműködés szükségességét hangsulyozza a két állam spanyolmarokkói érdekeinek megvédése érdekében. A Ceuta és Stangel környékén cirkáló olsaz meg német hajók bizonyitják, milyen elővigyázattal kell tekinteni az északafrikai problémára. El kell kerülni azt, hogy az esetleges ellentéteket a fasizmus, vagy antifasizmus sikjára helyezzük.

Felmerül a marokkói utódlás kérdése

Pertinax a diplomáciai aggályokon kivül nyugtalanitónak minősiti a spanyol Marokkóból érkező hireket is. Franco tábornok bennszülötteket soroz be és habozás nélkül fizet nyolc pezeta napi zsoldot a katonáknak. Franco kiszipolyozza az országot, óriási illetéket vet ki a vállalatokra és ugyszólván lehetetlenné teszi az élelmiszer ellátást. Egyes városoknak, mint péidául Larachenak, alig néhány napra van már csak élelmiszer tartalékja.

A spanyol uralom utódlásának kérdése bármelyik percben felvetődhetik Marokkóban.

Végül arra hivja fel a figyelmet, hogy Franciaországnak vigyáznia kell Marokkó pozicióira.

A diplomáciai küzdelem

Egyidőben a német hajók tisztikarának partraszállásával a berlini kormány folytatja diplomáciai tárgyalásait a francia be nem avatkozási jegyzék válaszának kérdésében. Von Neurath külügyminiszter ma fogadta Francoi Ponchet francia nagykövetet. Diplomáciai körökben a kihallgatás előtt az a hir volt forgalomban, hogy Németország kész tárgyalásokat kezdeni bizonyos be nem avatkozási rendszabályok kidolgozására, azzal a feltétellel, hogy a szovjetek is alkalmazzák ezeket a szabályokat.

Rómában **Ciano** gróf fogadta **Chambrun** franca nagykövetet, aki szóbeli javaslatot terjesztett elébe a spanyolországi eseményekkel szembeni semlegesség betartásának kérdésében. **Ciano** tudomásul vette a javaslatot, de közölte, hogy választ csak a kormányelnök véleményének meghallgatása után adhat. Londonban számolnak vele, hogy a francia jegyzékre adandó választ még kedden kézbesitik. A lapok többsége szerint a válasz kedvező lesz. Ezt a hirt örömmel üdvözli a párizsi sajtó, mely

a spanyol eseményekben ezt tekinti Anglia első rokonszenves lépésének.

A lapok, melyek ekkor még nem tudtak a német tisztek marokkói partraszállásáról, annak a reményeüknek adtak kifejezést, hogy a Rómában felmerült akadályokat el lehet háritani. **Delbos** külügyminiszter kedden délelőtt az olasz és spanyol követekkel folytatott megbeszéléseket.

Kedvezően alakult a kormánycsapatok helyzete

Mialatt diplomáciai téren egyre nagyobb hullámokat vetnek fel a be nem avatkozási tárgyalások, a forradalmi hadszintéren tovább folynak az ádáz összeütközések, amelyek pillanatnyilag a kormány helyzetének javulására mutatnak. A Havas távirati iroda barcelonai jelentése szerint a kormánycsapatok elfoglalták Sotiano helyiséget, mely a rendkivül fontos és nagy stratégiai jelentőségü Huesca városától 12 kilométernyire van. A város eleste a zendülő csapatokat egészen váratlanul érte. A lázadó csapatok észak felé vonulnak vissza. A kormánycsapatok Saragossa felé is közelednek és Sastagot fenyegetik, ahol fontos villamoscentrum van. Ha az áramfejlesztő telepet sikerül elfoglalni, a kormánycsapatok sötétségbe borithatják Aragonia fővárosát. Lopez Valda kapitány vezetése alatt Machonban partraszállitottak ötezer polgárőrt, akikkel támadást indit az ellenforradalmárok frontja ellen.

Oviedo lángokban

Fegyveres bányászok támadást intéztek Oviedo város ellen és az ellenforradalmi uralom alatt álló helységet lángba boritották. A bányászok dinamittöltényeket használnak a harcok során. Oviedo lángokban áll.

(Folytatása 8-ik oldalon.)

Az arab világ a zavargások idején

Irta: Michael Assaf

A palesztinai zavargások az arablakta országokban erős visszhangra találtak. Es a visszhang a rendbontások likvidálásának elhuzódásával párhuzamosan erősödik. A palesztinai kormány ezért szükségesnek látta több arab lap Palesztinában való terjesztését betiltani, másokat pedig cenzura alá helyezni.

A visszhang különböző forrásból táplálkozik. A pánarab eszme, mint történelmi-politikai-kulturális gondolat az utolsó évtizedekben jelentősen előrehaladt. Sziriában, Irákban, Palesztinában, Egyiptomban és az északafrikai országokban az arab muzulmán történelem és az arab irodalom oktatás képezi az ittélő arabok szellemi életének közös alapját. Az európai képzettség csak felületes és inkább politikai jellegü felsőképződménye ennek a kulturának. Ehhez járul, hogy az európai imperializmus dolgozik az összes arabul beszélő országokban és ezáltal egyesiti is őket. Ugy, ahogyan egykor a török elnyomatás füzte egymáshoz ezeket az országokat, ugy most a nyugati imperializmus fogja össze őket. A jelenlegi periódusban, amelyben az összes arablakta országokat a nyugati imeriálizmus elleni harc jellemzi, a közösségnek ez az érdeke erősebb, mint valaha. Felismerésé szélesedik az a megérzés, hogy elérkezett a döntés és a győzelem pillanata. Az arab bokk minden egyes része érdekelve van az imperializmus vereségében az egyes fronton, mert az egyik, vagy másik rész sorsa valamennyiük sorsát meghatározhatja. Sziriában, Egyiptomban és az arab Palesztinában ugyanazt a harcot viszik és ugyanaz az érzés dominál, hogy elérkezett a döntés órája.

Pozitiv és negativ tényezők egyaránt közrejátszanak ebben. A természetes, egység a fajrokonság, a közös nyelv és közös sors tudata keverődik a kereszténység általában az idegen elleni gyülölettel, egy forradalmi kulturától való félelemmel, stb. És a legerősebb momentum: a Kelet nagy gyengeségének tudata a Nyugattal szemben, amely minden belső feldaraboltsága mellett is az erősebbnek bizonyul.

Az egyiptomi satjó, amely részint a keresztény sziriaiak, részint pánarab egyiptomiak kezében van, erősen reagál a palesztinai zavargásokra. Egyiptomban tekintélyes palesztinai származásu arabság lakik (főleg hebroniak) s a legfelsőbb arab tanács Egyiptomot már az első pillanattól kezdve különösen képzett propagandistákkal látta el. Egyiptom ugyanakkor centruma az arab Keleten terjeszkedő olasz propagandának is, amely főleg az angol politika „tévedéseire" koncentrálja támadásait. Az egyiptomi sajtó szerint Anglia két egymásnak ellentmondó igéretbe bonyolódott s nincs más kiut, mint egyiket közülük — természetesen a Balfour deklarációt — visszavonni. E „megoldás" hivei rendszerint nem támadják a zsidókat, akikben az angolok politikai manövereinek áldozatát látják. Inkább igyekeznek ugy beállitani a dolgot, mintha javaslataikkal egyaránt kivánják az angolokat és a zsidókat szolgálni. A fanatikus pán-izlamisták, akik minden idegen vallást gyülölnek, megütnek zsidóellenes hangokat is, az egyiptomi sajtó másik része viszont angol-arab-zsidó megegyezés mellett kardoskodik.

Az egyiptomi közvéleményt felhivták arra, hogy tiltakozzék a palesztinai állapotok ellen és adjon pénzt. A tiltakozáshoz készséggel csatlakoztak, a pénzgyüjtő akció során azonban még ezer fontot sem tudtak felhozni. Nem szabad elfelejteni, hogy Egyiptom nem tartozik szivvel-lélekkel a pánarab blokkhoz és a palesztinai arabok támogatását inkább politikai taktikából csinálják, mert az angol egyipto-

mi tárgyalásokkal kapcsolatban eképpen akarnak Angliára nyomást gyakorolni.

Más a helyzet Sziriában, ahol a nemzeti lelkesedés pillanataiban is szeretik Palesztinát „Délsziriának" minősiteni. Az a gátlás, amely az egyiptomi arabokban Angliával, mint jövőbeni szövetséges társsal szemben fennáll, nem zavarja a francia Sziria nacionalistáit. Itt egyes városokban szimpátia sztrájkot rendeztek és bizottságot alakitottak, amelynek meg kellett volna akadályozni az, hogy tojást, zöldséget és gyümölcsfélét szállitsanak a palesztinai zsidóknak. A sziriai kereskedők és termelők, akiket ez a határozat érzékenyen érintett, tiltakoztak ellene és ez a kisérlet, hogy ifjusági szervezetek által erőszakkal akadályozzák meg a Palesztinába irányuló exportot, nem vezetett eredményre. A palesztinai sztrájkolók javára engedélyezett gyüjtés alig néhány száz fontot eredményezett. Hiszen Sziria, akinek nincs Balfour deklarációja, nagyon szegény ország. Libánomban, amely a zavargások ellenére is résztvett a telavivi mintavásáron, egészen más a beállitottság az arab mozgalommal szemben. Az arab Kelet megmozdulása kiélezte a viszonyt a sziriai nacionalisták és a maroniták között, akik Libánon függetlenségének támaszát alkotják. A sziriai nacionalisták és a maronita patriárka között megegyezés volt arranézve, hogy Libánon önállóságát és határait nem érintik, de — bár a patriárka nagy befolyását nemegyszer latba vetette a sziriai nacionalisták érdekében, a sziriai delegáció Párizsban elérkezettnek látta a pillanatot arra, hogy ujra felvesse a Sziria és Libáron közötti határkiigazitás kérdését. Ez erősen kiélezte a Sziria és Libánon közötti viszonyt és Libánont méginkább eltávolitotta a pánaraboktól. Libánon ezenkivül kivitelében és fürdőhelyeinek forgalmában erősen függ a zsidó Palesztinától. A libánoni vezetők éppen ezért nem nézték jószemmel a palesztinai arabok érdekében beinditott mozgalmat. A legfelsőbb arab tanács ágenseinek mégis sikerült a keresztény, ortodox és muzulmán sajtó segitségével a libánoniak között is szimpátiát kelteni a palesztinai arabsággal szemben.

Transjordániában az arab tanács nagy erőfeszitések árán tudta csak elérni, hogy egyes helyeken, főleg ott, ahol palesztinaiak, vagy sziriaiak laknak, szimpátia tüntetéseket rendezzenek.

Az iráki sajtó erősen birálja az angolcionista politikát. Irákban azonban méginkább, mint Egyiptomban érvényesül az Angliával szembeni gátlás. Szimpátia sztrájkokat és demonstrációkat nem rendeztek. A pénzgyüjtés, a sajtójelentések szerint alig néhányszáz fontot eredményezett.

Az arab tanács ügynökei nem kerülték el Dedzsaszt és Jement sem és egészen Mekkáig jutottak el. Bizottságot alakitottak pénzgyüjtési célokkal, ennek azonban ugyszólván semmilyen gyakorlati értéke nicsen. Az Angliával szembeni fegyelem ezekben az országokban fokozottabban érvényesül. Az arab tanács propagandája az arablakta országokban főleg arra irányul, hogy az arab kormányokat tiltakozásra késztesse Angliával szemben. *Ez azonban eddig nem sikerült.*

HA egészséges akar lenni
HA meg akarja óvni családja egészségét,
HA gyermekét egészségesen akarja nevelni,
HA tájékozódást akar szerezni egészségügyi kérdésekben:
Olvassa rendszeresen az

Egészség

cimü közegészségügyi folyóirat számait. Megrendelhető a kiadóhivatalnál Cluj, Calea Reg. Ferdinand 56. Kérjen mutatványszámot.

Jéggyárak tündöklése és szenvedése a kánikula napjaiban

Hogyan jut jéghez a város hőségtől elgyötört közönsége

Cluj, augusztus 4. Két üzlet megy jól Clujon ebben a kánikulás hőségben: a strand és a jéggyárak. Régen nem volt ilyen konjunktura a strandnak, mint ezekben a napokban. Az „üzlet" azonban természete miatt könnyen birja ezt a megnagyobbodott üzemet. Nem igy a jéggyárak, amelyek minden erejüket meg kellett feszitsék, hogy kielégithessék az igényeket.

24 órás üzem — de hiába

S a jéggyárak meg is tettek mindent, amit tehettek. Amig a többi üzletemberek a strand vizében uszkáltak, amig üzleteket, megállapodásokat, váltóhaladékokat és egyességeket a strandon bonyolitott le a cluji kereskedőtársadalom nagyrésze, addig a jéggyárak igazgatói, tisztviselői és munkásai éjjelt nappallá téve, pihenés és megállás nélkül dolgoztak, az őrjitő hőségen kivül a gondoktól is izzadva, hogy a város közönségét jéggel elláthassák.

A jéggyár már kora tavasszal teljes üzembe lépett. Napi nyolc órán keresztül ontottak a hatalmas gépek a jégtáblákat, májusban már tizenkét órát dolgoztak naponta, juniusban két turnus tizenhat órán keresztül működött, de a nagy kánikula idején hiába való volt huszonnégy órai munka, hiábavaló volt a megkétszerezett személyzet, nem lehetett annyi jeget gyártani, amennyit a város jéghes közönsége fel tudott venni.

Hajnalban ellepik a vevők a gyárat

A legbékebelibb jóidők annyiszor visszasirt konjunkturájában sem létezhetett üzem, amelynek ennyi fogyasztása lett volna.

De nem is normális fogyasztás volt. Hiszen melyik gyáros vagy kereskedő nem volna megelégedve, ha teljes üzemmel dolgoztathatja vállalatát és mindazt az árut, amit elő tud állitani, azt azonnal fel is vásárolják tőle.

A jégfogyasztás azonban egészen más normák között folyik. Amint a nap első sugarai az égen feltünnek, már cselédeknek, szolgáknak, tisztiszolga-katonáknak, szakácsnőknek és inasoknak egész raja jelenik meg a jéggyár környékén. Százával készülnek a jégtáblák, eszeveszett hangzavarban tombolnak a gépek, de annyit nem lehet gyártani, amennyit ezek az emberek el nem vinnének.

És az előfizetők?

Ez volna azonban csak a kisebbik baj. Azokat, akik a jeget várják valahogy még ki lehet elégiteni. De a nagy zökkenő egészen másutt van. A jéggyárakban régi módszer szerint a közönség előfizetésre volt berendezkedve. Akkor volt ez, amikor még nem voltak ilyen „rossz idők" mint ma és lehetett annyit gyártani, amennyit csak a közönség akart. Az előfizetőknek pedig küldeni kell a jeget, ha törik, ha szakad. Itt vannak azonkivül a régi jó kuncsaftok is. Azok, akik a tavasz eleje óta vásárolnak a gyárban és azok, akik már évek óta vevői a cégnek. Az előfizetéseket le lehet még épiteni, de ezeket a kuncsaftokat igazán nem.

Ujabb és ujabb jégkövetelő hadak lepik el a jéggyárat. Az igazgatóság azonban szigoru utasitást ad ki: Ki kell lopni valamelyik hátsó ajtón egy pár tucat jégtáblát és meginditani a kocsit a városi vevőknek. Azokat is ki kell elégiteni, hiszen tükön ülve várják percről-percre, hogy elég hamar megérkezik-e a jég, vagy aznap a család, esetleg a vendéglő kosztosai semmit sem kaphatnak ebédre.

A jegeskocsi megindul végre valahára, a gyárigazgató megkönnyebülten sóhajt fel, istenem, végre ez is megtörtént, a városba kiküldtem a jeget.

A kocsis pontos listát kap. Ezekre a helyekre viszed, mondják meg neki a élőszóval is, 9 lejt inkasszálsz a jégért, aztán vissza jössz és más kerületbe indulsz utnak.

Uram, az istenért, egy tábla jeget...

Az irodában azonban közben szüntelenül cseng a telefon. Halló — itt X. tábornok beszél, szól egy könyörgő hang. Uram, ne vigyen minket a kétségbeesésbe, könyörög a hang tulajdonosa a jéggyárosnak. Csak egy tábla, csak egy táblácska jégre volna szükségem. A feleségem semmit nem tud már bevásárolni, mert minden megromlik, mire ebédhez kerülne és már három nap óta egy falat jeget nem kaptunk.

Az igazgató kétségbeesetten izeg-mozog székében. Mit csináljon. Jég az nincs egy csepp sem és bár nagyon sajnálja a „szegény" tábornokot, nem tud rajta segiteni.

2643 előjegyzett tábla

Azután mégis mond egy biztató szót az igazgató.

Felirom a lakcimét — mondja — és ha csak egy mód lesz rá, küldök egy tábla jeget — és miközben mondja — már irja is a cimet és csukja be a vaskos előjegyzési könyvet és szomoru mosollyal állapitja meg: 2643. A 2643-ik tábla jeget kaphatja meg a tábornok az előjegyzettek névsorából.

Megint jönnek emberek. Protekciót vesznek igénybe, kérnek, könyörögnek, fenyegetőznek, de a kvóta betelt és jeget nem lehet többet kapni.

A jégbörze

Egy-két órával a jegeskocsi elindulása után szokatlanul élesen berreg fel ujra a telefon. Most nem könyörgő, hanem éles és feldühödött hang beszél a telefonba.

— Előfizető vagyok évek óta — mondja a hang — és se tegnap, se ma nem kaptam jeget.

Az igazgató a haját tépi. A dühös előfizető nevét lekontrollálják a kocsisnak adott jegyzékben, megállapitják, hogy benne van a névsorban. A direktor azonnal felismeri a tényállást. Más kapta meg a jeget, mert a kocsis, ha nem is volt sok esze, mikor a vállalathoz került, hamar prima börze kereskedő lett, 9 lej a jég ára, az első meleg napon már 10-et adtak érte, a második 50 fokos melegnél, 15-re ment fel a jég árfolyama, harmadik napon elverték a kocsist az uccán a dühös vevők, akik nem kaptak jeget, negyedik nap azonban már husz lejjel jegyezték a táblákat, az ujonnan megalakult fekete jégtőzsdén.

*

Hiába minden, semmit sem lehet tenni. A közönség maga volt az, amely borravalókkal elrontotta a kocsisokat. Hiába maximálta az állam a jég árát, mégis duplájára emelkedett ez az ár a borravalók jóvoltából.

Minden hiába. Jéggyárosnak lenni, nem rossz foglalkozás ebben a szörnyü kánikulában, de sokkal jobb mégis jégkihordó kocsisnak lenni. Hisz annak még rezsije sincs.

Semlyén István.

A londoni fasiszták antiszemita kilengései az alsóház előtt

Ujabb interpellációk a belügyminiszterhez

London, augusztus 3. Az angol alsóházban ujra több interpelláció hangzott el a londoni fasiszták antiszemita agitációja ügyében. James **Hall** képviselő a belügyminiszterhez intézett interpellációjában az iránt érdeklődött, hogy milyen intézkedéseket szándékszik foganatositani a miniszter a fasiszta terroristák ellen, akik molesztálják a zsidó üzletek vevőit.

Sir John **Simon** belügyminiszter válaszában kijelentette, hogy a rendőrség megkülönböztetett figyelmet szentel az ügynek.

Hall képviselő: Tudja-e a belügyminiszter, hogy a kereskedők és vevők ellen folytatott terror egyre növekszik, hogy a kereskedőket megtámadják, öreg embereket sértegetnek és hogy egy esetben a rendőrség futni hagyta a tetteseket? Szabad kérdeznem, hogy a belügyminiszter hajlandó-e kézbe venni az ügyet és megakadályozni azt, hogy a zsidóság kénytelen legyen önvédelmi intézkedéseket tenni?

Sir John **Simon** belügyminiszter: Kérem a képviselő urat, hogy bocsássa rendelkezésemre összes információit, mert minden lehetőt meg akarok tenni ezen állapotok megszüntetésére.

Sir Percy **Harois:** Tudja-e a belügyminiszter, hogy körleveleket terjesztenek, amelyben a zsidó kereskedők bojkottálására szólitják fel a közönséget és kivánja-e, hogy rendelkezésére bocsássak egy példányt ezekből a körlevelekből?

Sir John **Simon** igenlő választ adott.

Ötvenkilométeres körzetben mindent elpusztit a villanytank

Hesse professzor fantasztikus kisérletei

Stockholm, augusztus 4. A hetvenéves norrköpingi tanár, Hesse Emil, utóbbi időben végzett elektromos kisérleteiről igen sokat irnak mostanában a stockholmi lapok. A tudós tanár több éven át a legfantasztikusabb kisérleteket folytatta laboratóriumában, amelyeknek során hatalmas müvillámokat varázsolt a laikus érdeklődők szeme elé. Hesse állitása szerint ezek a villámok ártalmatlan kisülések és nem nagy bajt okoznak, legalábbis ezeket a villámokat nem lehet a háboru szolgálatába állitani. 1934-ben Hesse Emil mintegy negyven méteres magasságból, „csiholt" villámokat a levegőből, de ez mindössze kisérlet volt az általa felépitett elmélet bebizonyitására.

Azóta két év telt el és a svéd tanár kisérletei során most odáig jutott, hogy ennél jóval nagyobb távolságról is sikerült villámokat a felhőkből laboratóriumában elhelyezett gépe segitségével előteremteni és mint mondotta, ezek a müvillámok most már jóval nagyobb hatóerővel birnak.

Százvoltos müvillámok a tanár állitása szerint teljesen ártalmatlanok. Háboru idején nem igen lehet használni őket, de ezzel szemben jóval nagyobb szolgálatot tehetnek ezek a villámok a rendőrségnek, amennyiben a százvoltos müvillámok segitségével uccai tüntetés, forradalom idején a tömeget igen könnyü módon ártalmatlanná lehet tenni.

A tudós Hesse tanár most egy különös gépezetü automobilt konstruált, amelynek belsejében kisebb-nagyobb akkumulátorokat és áramfejlesztő-gépezetet helyezett el, olyképpen, hogy az automobil tankszerüen az uccákon végigrobogva, villámokat szórva, kergetheti szét a tüntetők tömegét. Ezzel a különös szerkezetü automobillal egyidőben a svéd tudós egy ujszerü tank tervén is dolgozik és ezzel a tankkal egy ujabb világháboru idején nagyméretü pusztitásokat lehet véghezvinni. Az áramtank ugyanis a tervek szerint több mint tizezer voltos müvillámokat képes nagy sebessége folytán előállitani és ezek a müvillámok mintegy ötven kilométeres körzetben minden élőlényt, növényzetet elpusztitanak.

Ime a legujabb háboru legszörnyübb borzalmával állunk szemben, mondotta a minap Hesse tanár, amikor különös terveit néhány tudós társa és néhány stockholmi ujságiró előtt bemutatta.

— A villanytank és félelmetes öldöklőeszköze a müvillám — mondotta a tanár — remélem végülis kijózanitja az embereket a háboru gondolatából.

A hetvenéves ősz tudós terveit a legnagyobb titokban tartja, ügyel arra, hogy azokat senki se másolhassa le, mert eddigi kisérletei csak a tudományos világnak szólnak és nem szeretné, ha kisérleteinek gyümölcsét az emberek százezreinek elpusztitására használnák fel.

— **Perfektuálták Románia uj repülőgéprendeléseit.** Bucurestiből jelentik: Tatarescu miniszterelnök Targu-Jiulban tartott expozéja során többek között kijelentette, hogy Párizsban perfektuálták az uj repülőgépek rendelésére vonatkozó szerződést.

PHILO LEXIKON Jüdisches
800 hasáb, 250 kép, 40 képtábla és térkép
240 Lei **LEPAGE**-nál Cluj
Kérjen ingyen „Judaica" jegyzéket.

Bucuresti a 60 fokos kánikulában

BUCURESTI, aug. 4. *(Az UJ KELET tud.) Amint a gyors leereszkedik a Prahova völgyén Comarnicnál, már megcsapja a hőség az utast. Bucuresti, mint egy nagy fütőtest önti ki magából a meleget. A Gara de Nordon üres vonatokat várnak a hordárok, de annál nagyobb a forgalom a fővárosból kiinduló vonatoknál. A 60 fokos Bucurestiből menekülnek az emberek a hüsebb országrészek felé.*

Az uccákra ránehezedik az elviselhetetlen hőség. A kövezet tartja és árasztja magából a meleget. Az asztfalt olvadozik és besüpped a járókelők lába alatt.

Még nincs 12 óra, de a hőmérő már az 50 Celsius felett áll. Verejtékező emberek nézik az üzletek kirakatára függesztett hőmérőket. Alighanem ma is felkuszik 60-ig. A forró égövi országokban ilyenkor szünetel a munka. Ott a napot átalusszák, éjszaka pedig dolgoznak. A bucuresti ember ugylátszik ellentállóbb. Az épitkezéseknél, a közutaknál keményen folyik a munka.

A JÖVEVÉNYEK FORRADALMA

A Szaharában ilyen melegben senki se tenné ki a koponyáját a nap égető sugarainak. Bucuresti uccáin kopaszra nyirt emberek sietnek munkájuk után és türik, hogy tarkójukon bőségesen csurogjon a veriték. Csak a rendőrök kényesek. Gyarmati kalpag disziti a fejüket. Bucuresti ez által hivatalosan is a forró égöv alá került. Más országokkal szemben Bucurestiben a napszurásos esetek is ritkák. Hallatlan ellenállóképességük van itt a bensőlött lakosoknak. A divatot hősiesen tartják a kánikulában is. Szabályosan begombolt ing, müvészies megkötött nyakkendő, kabát, kalap... A tisztességesebb klimához szokott erdélyiek forradalmositották a viseletet. Először a kalapot hagyták el, azután a nyakkendő került le a nyakról. Lassanként kigombolóztak az ingek és naftalinba kerültek a kabátok. A rövid ujju, lukacsos sport ing kezd hóditani és a nyakas bucuresti szép lassan belátta, hogy rövid ujju ingben jobban lehet elviselni a kánikulát...

1 óra felé, amikor a hőmérő ijesztően közeledik a 60-hoz, az uccákon megbénul az élet. Eszembe jut a palesztinai „Hamszin" forró szél, mely évente 4—5-ször meglátogatja pár órára az Erecet. Aztán eszembe jutnak a hüs galileai erdők, a hüvös jeruzsálemi esték, a Carmelen a perzsakert, ahol megfeledkeztünk róla, hogy nyár van.

A 60 FOKOS FŐVÁROS

De Bucurestiben vagyunk, a mérsékelt égöv alatt. Ezért a meleg 60 fokos. Az élet megbénult. Ritkán robog el egy-egy üres villamos. A kalauz lehuzta az összes függönyöket és valamelyik sarokba huzódik. Öntöző kocsik rohannak az uccákon. A kávéházak és éttermek terraszairól elmenekültek a vendégek. Az ujságárusok a házak árnyékába huzódnak és kedvetlenül nyujtják a ritka járókelőknek a lapokat. A spanyol forradalom eseményei rázzák föl egy kissé a melegtől elkábult emberek érdeklődését. A Porunca Vremii már harmadszor jelenti Madrid elestét és a „forradalmárok" győzelmét.

JÉGHIÁNY ÉS DRÁGULÁS

Sokat szenved a főváros a jéghiány miatt. A vizvezetékből poshadt meleg viz folyik. Jeget nem lehet kapni és legjobb esetben 4 lej egy kiló. Jasiból szállitanak Bucurestiben naponta 25 vaggon müjeget. A telefonpalota mellett egy társaság most fogott hozzá müjéggyár épitéséhez. Télire meg lesz.

A jéghiány miatt megdrágul az élelmiszer. A hus megromlik, a vaj folyékonnyá válik. A gyümölcs megrohad. A meleg dinnye vagonszámra pusztul el a főváros árucsarnokaiban. A hölgyek számára a legjobb fogyókura. A fővárosi lakos a nyári hónapokban mindig le ad egy néhány kilót. Este mindenki a parkokba tódul, de itt sem hüs a levegő, a Cismigiu fái között ugyanolyan füledt levegő van, mint a Victorian. A kőpaloták és az asztfalt utak most adják ki magukból a napközben beszivott forróságot. Hiányoznak a fasorok, a város körüli erdők, a hüs vizü folyó. Sehol egy szökőkut, sehol egy egészséges uccasor: a járdákon dinnye hajak, tökmag hulladékok.

Valaki sétaközben a turkesztáni fogolytáborokról beszél, a 70 fokos melegek rémségeiről.

Még 10 fok és utolértük Turkesztánt. *(h. e.)*

Egyiptom belép a Népszövetségbe

Kairo, aug. 4. (Rador.) Az angol és egyiptomi delegációk között szóba került annak lehetősége, hogy Egyiptomot felvegyék a Népszövetségbe. A kérést a nemzetközi szerződések és a Briand-Kellog-paktum szem előtt tartásával Anglia is támogatni fogja Genfben.

Kairó, aug. 4. A parlament politikai amnesztiát szavazott meg.

Véres zendülés Addisz-Abebában

Az olaszok lelőttek egy etióp püspököt

PORT-SAID, aug. 4. (Rador.) *Ideérkekezett hirek szerint, Addis-Abebat Szent György-napján zendülők támadták meg három irányból. Az abesszin püspököt, akit azzal gyanusitottak, hogy a zendülők kezére játszott, agyonlőtték, ami még növelte a benszülöttek zavargását. A lakosság parancsot kapott, ne mozduljon ki lakásaiból. Az uccákon katonai járőrök cirkálnak, a városnak háborus képe van. Az olasz hatóságok állitólag urai a helyzetnek.*

Franasovici miniszter Kopenhágában megtekintette a Romániának készülő hajókat

A dán király magas kitüntetéssel tüntette ki Franasovici minisztert

Koppenhága, aug. 4. (Rador.) Richard *Franasovici* román közlekedésügyi miniszter, aki tegnapelőtt érkezett a dán fővárosba, kihallgatáson fogadta Keresztény király, aki kitüntette őt a Danneborg-rend nagykeresztjével. Franasovici megtekintette a hajóépitőmühelyeket, ahol a román tengerhajózási társaság által rendelt hajókat készitik. Tegnap este a román követség adott dinert tiszteletére. Ma Franasovici Londonba utazik. A dán sajtó kiemeli a miniszter látogatásának fontosságát és reményét fejezi ki, hogy a romándán kapcsolatokat sikerülni fog szorosabbá tenni.

Nagy elégedetlenséget keltett a gyarmatügyi miniszter legutóbbi nyilatkozata a palesztinai zsidóság körében

Miről tárgyaltak Ammanban a palesztinai arab bizottság tagjai?

2100 bevándorló júliusban

Jeruzsálem, aug. 4. Lapunk tegnapi számában közöltük Ormsby-Gore gyarmatügyi miniszter legutóbbi nyilatkozatát, amelyet az alsóház ülésén tett. A bevándorlás kérdésében a gyarmatügyi miniszter megismételte julius 22-én tett nyilatkozatát, mely szerint a kormány „lényeges szempontok szerint és idejében fog határozni és nem hagyja magát befolyásoltatni fenyegetések és terrorcselekmények által." Egy későbbi interpellációra nyiltan kijelentette, hogy nem áll módjában határozott választ adni arra a kérdésre, hogy fel fogja-e függeszteni a kormány a vizsgálóbizottság vizsgálatainak idejére a zsidó bevándorlást.

A londoni nyilatkozat palesztinai visszhangja

A gyarmatügyi miniszter válaszát, amelyet a bevándorlás kérdésében hozzáintézett interpellációkra adott, hivatalos kommünikében tette közzé a palesztinai kormány. A nyilatkozatnak ebben a formában történt publikálása, amire eddig nem volt precedens, nagy izgalmat váltott ki a palesztinai zsidó lakosság körében. Ebben a közleményben az araboknak adresszált jeladást látnak, mely arra mutat, hogy remélhetik a bevándorlás felfüggesztését. Ez a biztatás viszont éles ellentétben áll a kormány azon nyilatkozatával, hogy nem hagyja magát engedményekre kényszeriteni erőszak által.

Abdullah és a palesztinai arabok

A Palcor, a Jewish Agency félhivatalos távirati irodája részleteket közöl arról a beszélgetésről, amely julius 26.-án zajlott le Ammanban, Transjordánia fővárosában, Abdullah emir és a palesztinai legfőbb arab bizottság tagjai között. Az emir felszólitotta a bizottságot, hogy vessenek véget a terror-cselekményeknek, hogy ezáltal lehetővé tegyék a királyi vizsgálóbizottság Palesztinába jövetelét. Rámutatott az arabok óriási gazdasági veszteségeire, valamint az arab néptömegek szenvedéseire. Az arab bizottság több tagja kijelentette, hogy nem tudnak befolyást gyakorolni a terroristákra és nem képesek elérni náluk a terror-cselekmények beszüntetését. Mások a zsidó bevándorlás felfüggesztését követelték a vizsgálóbizottság munkájának idejére, továbbá a zavargások kapcsán letartóztatott és internált arab vezetők szabadlábrahelyezését és a kollektiv büntetések elengedését annak elő feltételeként, hogy a zavargások és a sztrájkot befejezzék. Mint jelentettük, az ammani tanácskozások eredménytelenül végződtek. A Palcor értesülése szerint az értekezlet végén a főmufti kijelentette, hogy a londoni arab delegáció visszatérése után gyülésre fogja egybehivni az arab vezetőket, hogy végleges határozatokat hozzanak.

Legujabb jelentés szerint julius 30.-án Sir Arthur Wauchope palesztinai főkormányzó is Ammanban járt, ahol Abdullah emirrel találkozott. A Palcor jelentése szerint az ammani tanácskozás tárgyát a mossuli petróleumvezeték védelmének megerősitése képezte. A palesztinai kormány, tekintettel az utóbbi napokban elkövetett ujabb merényletekre, megkétszerezte azt a szuvbenciót, amelyet Transjordániának a petróleumvezetékek védelmére és őrzésére szavazott meg.

Mit mondott Londonban az arab delegáció vezetője?

A sarafendi fogolytáborba internált arabok közül 84 politikai fogoly, köztük több pártvezető, tiltakozó emlékiratot intézett a legfőbb arab bizottsághoz azon nyilatkozat ellen, amelyet Jamal Husseini, a londoni arab delegáció vezetője tett az angol fővárosban. Ebben a nyilatkozatban Husseini elitélte a terror-cselekményeket és kijelentette, hogy a palesztinai zavargások nem Nagybritannia ellen irányulnak. A fogolytáborban lévő arab politikusok tiltakozó átiratukban hangsulyozzák, hogy

a terroristák főleg az angol imperializmus ellen irányuló arab törekvéseket képviselik.

Követelik, hogy a legfőbb arab bizottság cáfolja meg Husseini nyilatkozatát és a londoni arab delegáció vezetője maga is tegyen közé cáfolatot az angol sajtóban.

Jeruzsálem, aug. 4. A Palcor jelentése szerint julius havában 21000 zsidó bevándorló érkezett Palesztinába. Az uj bevándorlók jelentős része chalucokból áll, akik megérkezésük után nyomban a mezőgazdasági kolóniákra mentek.

A technika csodája! A technika csodája!
Kérje mindenütt az utolsó slágert

ENERGIE borotvapengét

A pengén piros szalaggal. Belső boriték aranyban, „Energie" cégnyomattal. A külső boriték lilaszinü.

Munkás Mozgó

Szerdán, csütörtökön, pénteken 3, 5, 7 és 9 órakor:

I. **Az élet utja**
Az első szovjet-orosz filmdráma.

II. **A hangya és a tücsök**
III. A mikulás ajándéka. Szines Silly Simphonie.

Helyárak: 10 és 12+3 lej.

KÖZGAZDASÁG

Harmincéves jubileumát ünnepli a cluji Villamosmü

A jubileumi ünnepség alkalmából Clujon tartja évi kongresszusát a Villamosmüvek Szövetsége

Cluj, augusztus 4. (Az Uj Kelet tud.) Október 24-én Clujon tartja évi kongresszusát az APDE (Asociatia Producătorilor si Distribuitorilor de Energie), illetve a Romániai Villamos Müvek Szövetsége. A kongresszusnak Clujon való megtartását a cluji Villamosmü 30 éves jubileuma alkalmából határozták el.

A kongresszusra, amely három napig fog tartani, a kormány részéről Caranfil légügyi alminiszter már bejelentette részvételét. A plenáris ülés után a kongresszus résztvevői megtekintik a cluji és környéki nagyobb üzemeket.

A kongresszus előkészitő munkálatait bizottság élén Muneanu Eugen mérnök, a cluji Villamosmüvek vezérigazgatója végzi.

Kell-e a füszer- és vegyeskereskedőknek liszteladási regisztert vezetniök?

Az uj buzaértékesitési rendelet tudvalevőleg előirja, hogy mindazok a kereskedelmi és iparvállalatok, amelyek liszt előállításával, feldolgozásával, vagy forgalom bahozatalával foglalkoznak, kötelesek külön regisztert vezetni mindazon vételekről és eladásokról, amelyeket lisztben eszközöltek. Bár a rendelet kifejezetten nem beszél a füszer és vegyeskereskedésekről, de éppen emiatt a pongyola megszövegezés miatt előrelátható volt, hogy a buzgóságban tomboló pénzügyi közegek a regisztervezetés kötelezettségét ezekre a kiskereskedőkre is ki fogják terjeszteni, noha ezeknek a liszt forgalmi adójához semmi néven nevezendő közük nincsen.

Hasonlóképpen történt Clujon is, ahol a pénzügyigazgatóság a füszer és vegyeskereskedőktől is követelte a buzaértékesitési rendeletben előirt regiszterek beszerzését és vezetését. Az érdekelt kiskereskedők küldöttségileg kérték a pénzügyigazgatót, hogy ettől a költséges és fáradtságos kötelezettségtől mentesitse őket. A pénzügyigazgató igéretet tett, hogy a minisztérium tól utasitást fog kérni és annak megérkeztéig a kihágási jegyzőkönyvek felvételét felfüggeszti.

Kötelezővé teszik a jégbiztositást

Rengeteg kárt okoztak a jégverések és ezért törvény készül a kötelező jégbiztositásról

Bucuresti, aug. 4. A földmivelésügyi minisztériumban komoly mérlegelés tárgyát képezi egy régi terv: a mezőgazdasági vetemények kötelező biztositása jégkárok ellen. A bucuresti Meteorológiai Intézettel karöltve folytatott adatgyüjtés azt mutatja, hogy 11 évenkint átlag két év termését veri el a jég.

A mezőgazdaság általában 11 esős és ugyanannyi száraz évvel számol, de akár esős, akár száraz az év, a 11 évre minden esetben esik egy jégveréses esztendő. Legkedvezőbb ebből a szempontból Basarabia helyzete, ott legritkább a jégpusztitás, rosszabb a mi országrészünk helyzete, aminek valószinüleg az a magyarázata, hogy a sulyos, tehát alacsonyan uszó jégfelhők a Kárpátok koszoruján nem haladnak át, hanem a transilvaniai medencében adják le terhüket.

A jégpusztitások okozta mezőgazdasági kárt évenkint átlag egy milliárdra becsüli a földmivelésügyi minisztérium, olyan összeg ez, amelyre már érdemes külön biztositó intézetet alapitani. A kötelező jégbiztositás bevezetése esetén a biztositási dij a meghallgatott szakértők véleménye szerint nem volna 60—70 lejnél öbb hektáronkint, ami nagyjából 25 lejes biztositási terhet jelent holdanként. A biztositás talán olcsóbb is lehetne, de a miniszterium arra törekszik, hogy a gazdák jégkára a biztositás révén 100 percentben megtérüljön.

A törvényjavaslat kidolgozását még Duca földmivelésügyi minisztersége alatt kezdték meg a jelenlegi földmivelésügyi miniszter pedig még ebben az évben tető alá akarja azt hozni.

Aki meg akarja ismerni a cionista mozgalmak okait, előzményeit és vezető egyéniségeit, olvassa el SZABÓ IMRE

UJ ZSIDÓK

czimü, a napokban megjelenő 180 oldalas kötetét.

Moses Hess — A. D. Gordon — Herzl Tivadar — I. Trumpeldor — Rachel

érdekes, szórakoztató és tanulságos életrajza

Ifjusági csoportok, iskolák, kulturegyletek használ több példány megrendelése esetén jelentékeny árkedvezményt kapnak. Megrendeléseket pontosan elintéz az Uj Kelet könyvosztálya Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Rövid üzleti hirek

Solvay müvek ujabban berendezkedett klórmész gyártására is. — Dacia textilipari vállalat Bucuresti elhatározta, hogy alaptőkéjét 10 millió lejről 20 millió lejre emeli fel. — Friedmann Julianna aradi cég kényszeregyezséget kért. Felajánl hat félévi részletben fizetendő százszázalékos kvótát. Passziva 2.9 millió lej, aktiva 2 millió lej. A követelések verifikálását augusztus 14-re tüzte ki az aradi törvényszék. — Vasile Pop carei kereskedő 40 százalékos öt év alatt fizetendő kvótával kényszeregyezséget kért. Hitelezők értekezlete október 23.-án. — Csehszlovákia sertésbehozatalában első helyen áll Románia. A Romániából importált sertésmennyiség az idei év első hat hónapja alatt 52634 darabot tett ki, ami az összbehozatal 45 százalékára rug. Még kedvezőbb a helyzet Romániára nézve a csehszlovák szárnyasbehozatalban, ahol országunk az idei év első felében 90 százalékkal szerepel. — Orezul rizshántoló Braila berendezkedik kukorica-glukóza és kukoricakeményitő előállitására is. A szükséges gépeket a vállalat Németországból már be is szerezte. Szakmai körök szerint, ha az Orezul uj cikkei a piacon megjelennek, éles árversenyt fog kialakitani. — A hivatalos lap csak julius 27-iki számában közli, hogy a satumarei Fehér István cég már régebben behozatali engedélyt kapott 13 és félmillió lej értékü pamutfonalak importálására kompenzációs alapon a satumarei Chaim Freund cég részére. A Fehér István cég 10 százalék szabad devizát volt köteles a Banca Nationalának beszolgáltatni. A kompenzációs exportengedély érvénye már lejárt, mire az engedélyező rendelet a hivatalos lapban megjelent.

Arlejtések

Tichusul Vechii község (Fagarasmegye): Augusztus 22-én 800 köbméter horganyzott vascső beszerzése. Belső átméret 1.25 coll. Óvadék 5000 lej. Információk a Primarián.

Resita városa: Augusztus 8-án 350.000 lej, 225.000 lej és 380.000 lej értékü épitkezési munkálat kiadása. Óvadék 5 százalék. Információk a Primarián.

Postavezérigazgatóság, Bucuresti: Augusztus 5-én tiz darab 50 kg. mérőkapacitásu automatamérleg beszerzése. Óvadék 5 százalék. Információk a PTT árlejtési ügyosztályán.

CFR vezérigazgatósága, Bucuresti: Szeptember 5-én 150.000 kg. főtt lenolaj 100.000 kg. repceolaj, 5.500 kg. kenőrepceolaj és 1500 kg. nyers lenolaj beszerzése. Óvadék 5 százalék. Információk a CFR gazdasági ügyosztályán.

Közegészségügyi minisztérium, Bucuresti: Augusztus 28-án kötszerek, szeptember 1-én fertőtlenitő szerek és drogok, szeptember 2-án vegyi anyagok, szeptember 3-án sebészeti anyagok és festékanyagok beszerzése. Óvadék 5 százalék. Információk a minisztérium gyógyszertáraknál Bul. Reg. Alexandru I. Nr. 39.

Központi Munkásbiztositó Pénztár: Augusztus 25-én üvegfiolák, gyógyszeres üvegek beszerzése 1,600.000 lej értékben. Óvadék 5 százalék. Információk a Központi Munkásbiztositó Pénztárnál.

Timisoara városa: Augusztus 10-én 1,260.000 lej értékü aszfaltozási munkálat kiadása. Óvadék 5 százalék. Információk a Primarián.

Orsova városa: Augusztus 5-én egy öntözőautó beszerzése. Óvadék 5 százalék.

RIMMA Bucuresti: Augusztus 14-én ezer vagon faszén beszerzése a hunedoarai vasüzemek részére. Óvadék 5 százalék. Információk a vezérigazgatóságon.

Cluji erdőigazgatóság: Augusztus 10-én a Caps sigheti fürészgyárából 907.3 köbméter fürészáru és tölgyfriz eladása. Óvadék 100.000 lej. Információk az erdőigazgatóságnál.

Joseni község (Ciucmegye): Augusztus 7-én 6156 fenyőfa eladása. Óvadék 10 százalék. Információk a községi Primarian.

Lugoji erdőigazgatóság: Augusztus 14-én 5670 köbméter és 2127 köbméter tüzifa eladása. Kikiáltási ár 65 lej köbméterenként és 285.200 lej. Óvadék 19.000 lej és 15.000 lej. Információk a lugoji erdőigazgatóságnál.

Sighisoarai erdőigazgatóság: Augusztus 11-én 14.20 hektár területi fagarasmegyei erdőség és 12.96 hektár területi ciucmegyei erdőség faanyagának eladása. Óvadék 3600 lej és 12.200 lej. Információk a sighisoarai erdőigazgatóságnál.

— *Az egész országban bevezetik a korlátolt felelősségü kereskedelmi társaság intézményét.* A kereskedelmi jog egységesitésének előkészitésére delegált bizottság munkálataival annyira előrehaladt, hogy az egységes kereskedelmi kódex törvényjavaslata az őszi parlamenti szesszióban már a törvényhozás asztalára kerülhet. Az uj kereskedelmi törvény több radikális módositást is tartalmaz. Igy a cégbejegyzési törvényt és a tisztességtelen versenyről szóló törvényt teljes egészében beiktatták az uj egyesitett kódexbe. Az uj törvény bevezeti az egész ország területére kiterjedő hatállyal a korlátolt felelősségü társaságok intézményét, amely eddig csak ott volt érvényben, ahol az osztrák törvények hatálya megmaradt, tehát Bucovinában. A korlátolt felelősségü társaság átmenetet képez a közkereseti társaságok és a részvénytársaságok között és ennek bevezetésével a törvényhozásnak az a célja, hogy a családi jellegü vállalatok számára alkalmas cégformát létesitsen. A részvénytársaságok szabályozásával kapcsolatban is több reformot honosit meg az uj törvény, igy például a részvényesek és a hitelezők fokozottabb érdekvédelme cimén az igazgatósági tagok fokozott felelősségét irja elő.

PETRANYI FERENC:

Virág- és diszkertészet

160 szövegképpel, 357 lap. A szerző a m. kir. kertészeti tanintézet rendes tanára. Ez a könyve most jelent meg és teljesen a mai viszonyoknak és izlésnek megfelelően irta meg. Müvét kezdők is használhatják. Ára 264 lej LEPAGE-nál Cluj. Postán utánvéttel portómentesen.

A Velencei kalmár Palesztina irodalmi és müvészeti kiválóságainak birósága előtt

Shylok figurájának megteremtésében nyoma sincs antiszemita tendenciának — állapitotta meg a tel-avivi irodalmi törvényszék. Kétezer főnyi hallgatóság előtt zajlott le az izgalmas tárgyalás

Tel-Aviv, augusztus 4. A perzselő nyári hőség, a zavargások, a nehéz munkaviszonyok és gazdasági gondok ellenére is közel kétezer ember gyült össze az Ohel-Sém termében, hogy tanuja legyen egy rendkivül érdekes irodalmi törvényszéki tárgyalásnak — a legérdekesebbnek talán, amelyet Palesztinában eddig rendeztek. A tárgyalásra a Habimának szinházi előadása adott alkalmat. Leopold **Jessner** — Reinhardt mellett a világ egyik legnagyobb szinpadi rendezője — ragyogó előadás keretében kihozta a Habimah szinpadán **Shakespeare** Velencei kalmárját. Az előadás hatalmas visszhangra talált; a szinházat estéről estére zsufolásig megtöltő publikum két táborra szakadva szenvedélyesen vette fel és vitte tovább azt az évtizedes vitát, vajjon antiszemita tendenciát akart-e érvényesiteni Shakespeare a multban, ahogyan Shylok figuráját felrajzolja és beállitja és megrajzolja.

A biróságot a palesztinai irodalmi és müvészi világ legkiválóbbjaiból állitották össze. Saul **Csernihovszky**, Jakob **Sandbank**, dr. **Harari**, Fisl **Lahover**, Jakob **Fichman** és Ascher **Baras** voltak a tanács tagjai, mig az elnöki tisztet **Harkavi** töltötte be, aki a magánéletben is a tel-avivi békebiróság tagja. A tárgyalást a Chug Habimah a Habimah barátainak köre rendezte azzal a nyilvánvaló célzattal, hogy különösen az ifjuságot hozza közelebb irodalmi és müvészeti problémákhoz. **Harkavi** elnök rövid bevezetője után a Haarec szerkesztője: **Klimow** emelkedett szólásra és mondotta el vádbeszédét.

A hármas vád

Klimow vádat emelt William **Shakespeare** ellen, aki felületesen anélkül, hogy az anyagot, vagy a problémákat kellőleg ismerte volna, tudatosan, vagy hibásan zsidóellenes ügyvé dagasztotta a Velencei kalmárt, egy lehetetlen fantázia-figurát konstruálva, aki erős antiszemita megvilágitás középpontjában áll. Vádat emelt a Habimah, az Erec Jiszraeli héber szinház ellen, amely a darabot szinre hozta, azt a benyomást keltve, mintha a zsidóságnak szüksége volna arra, hogy védekezzék ebben a kérdésben. Végül vádat emelt **Jessner** rendező ellen, aki Shylok figuráját tévesen interpretálta és ahelyett, hogy azt rehabilitálta volna, pontosan az ellenkező hatást váltotta ki.

A kitünő ujságiró lendületes vádbeszédben mutatott rá arra, hogy a font husról szóló mese, amelyet a hitelező egy furcsa adóslevél alapján követel, adósának testéből, már Shakespeare előtt megtalálható idegen irodalmi forrásokban, de sohasem zsidókra vonatkoztatva. A szerző könnyelmü módon a zsidó Shylokkal személyesiti meg ezt a figurát. Ilyen téma helytelen interpretálásban csak kinos visszahatást kelthet a most különösképpen érzékeny palesztinai publikumban.

Végül kérte a biróságot, mondja ki, hogy **Shylok** antiszemita figura, a zsidó szinpadon nincs hely e dráma számára, a Habimah interpretálása nem volt alkalmas arra, hogy a darabot rehabilitálja, éppen ezért az összes vádlottak bünösöknek mondandók ki.

Antiszemita volt-e Shakespeare?

A publikum sorából több tanu jelentkezett, akik alátámasztani igyekeztek a vád főbb pontjait. A védelmet **Malchin** képviselte, szerinte a zsidóság boldog lehetne, ha soha nagyobb rosszindulattal nem kezelték volna, mint ahogy azt Shakespeare tette. Hivatkozik Göthének egy tanulmányára is. Gusztáv **Landauer** tanuskodására Epstein **Halévi** ügyvéd, mint a védelem tanuja elmondja, hogy Shylok ügyét már jogászoknak egy csoportja megvitatta. Hivatkozik **Ihering** „Harc a jogért" és Joseph **Kohler** „Shylok a jogtudósok fóruma előtt" cimü müveire. A hus-vétel, amelyet a tárgyalás folyamán szadizmusnak minősitettek, amire zsidó nem képes, a jogászok felfogása szerint nem egyéb, mint a jog követelésében a legvégső konzekvenciákig való kitartása.

Shakespeare nem is ismerhette a zsidókat

Szakértőként **Halkint**, a darab héber forditóját hallgatták ki még, aki elmondotta, hogy Shakespeare egyáltalán nem ismerte a zsidókat, mert az ő korában Angliában nem laktak zsidók. **Shylok figuráját minden valószinüség szerint angol pénzkölcsönzőkről** mintázta le, anélkül azonban, hogy ebben antiszemita tendencia vezette volna. Ez nem zárja ki viszont, hogy a közönség egy bizonyos betanulásban ne érezhessen ki a darabból hasonló tendenciát. Ami a husvétel történetének felhasználását illeti, Halkin rámutatott arra, hogy Shakespeare mindannyiszor alkalmazott darabjaiban idegen témákat, midőn ezek szempontjainak megfeleltek.

A Velencei kalmár kétségtelenül nem annyira tragédia, mint inkább komédia, amelyben Shakespeare kétségtelenül koncessziót tett az akkori tömegizlésnek. A közönség eredetileg talán nem komikus, de egész biztosan nem is tragikus alakot látott Shylok figurájában. A néző itélhet felületesen a Shylok figura értelmezésénél, de bizonyos, hogy nem tette ezt az alak megteremtésénél. A szakértők konkluziója az volt, hogy semmilyen szempont nem szólhat a darabnak a héber repertoirba való felvétele ellen.

A vádlottak képviseletében Leopold **Jesner** professzor kért szót. A szinház feladata nem lehet az — mondotta —, hogy kitérjen a problémák utjából. Ebben az értelemben a Habimának nemcsak joga volt kihozni a Velencei kalmárt, hanem egyenesen szükségesség volt számára. A szinház lényegéhez tartozik azonban, hogy ne fotografálja az életet, hanem az eszme megörzése mellett a költői alkotást az idő fényében és a helyi géniusznak megfelelően közvetitse. Az a hatalmas visszhang, amelyet a Velencei kalmár telavivi előadása a publikumban keltett, önmagában igazolja a Habimah eljárását.

A felmentő itélet

A vád és védelem replikái után a biróság általános felmentő itéletet hozott. Eszerint Shakespeare nem vádolható azzal, hogy felületesen konstruálta volna meg a Shylok-tipust. Ha a zsidó lényeg minden részletében nem is volt ismerős számára, kétségtelen viszont, hogy a darabban az antiszemitizmusnak a nyomát sem lehet megtalálni. Ellenkezőleg: sikerült neki a komédia keretében egy nagyvonaluan tagikus figurát alkotni és részvétet kelteni egy igazságtalanságba belehajszolt és üldözött ember iránt. Éppen ezért a Habimah sem itélhető el. Jessner rendező a mostani idők fényében látta meg a darabot és nagy müvészi felkészültséggel állitotta be azt a magas erkölcsi piedesztált, amelyen a szenvedő Shylok áll, szemben ellenségeinek felületességével és könnyelmüségével.

A biróság mindezek alapján egyhanguan visszautasitja a vádat és az összes vádlottakat felmenti. A hatalmas publikum hosszantartó tapssal fogadta az itéletet és rendkivül megelégedetten távozott a több mint három órán át tartó tárgyalásról, amely önmagában véve is nem mindennapi müvészi teljesitménnyé nötte ki magát.

Elütötte a luxuskocsi sofőrje egy kis parasztlány ökrösszekerét az országuton

A kislány megsebesült, a sofőr önként jelentkezett a rendőrségen — de nem tartóztatták le

Cluj, augusztus 4. A késő esti órákban a cluji rendőrség bünügyi osztályán feldult arcu ember jelentkezett. Az 1017. számu luxusautó soffőrje jött feljelentést tenni saját maga ellen, hogy autójával Căpusról jövet Gilău falu közelében este fél 10 óra tájban elütötte Susman Susana 12 éves parasztlány szekerét és megsebesitette a parasztlányt.

A soffőr elmondta vallomásában, hogy Cluj felé jöve autójával a község közelében hosszu sor ökrösszekérrel találkozott szembe. Az ut rendkivül keskeny ezen a a helyen, a parasztok mind sorra levezették szekereiket az országutról, amikor a kocsit meglátták, ugy, hogy az autó akadálytalanul haladhatott előre.

Az utolsó ökrösfogatok egyikét hajtotta a kis parasztlány, aki megakarta kisérelni, hogy az autó mellett áthaladjon. A soffőr fékezni próbált, amikor ezt meglátta, de már késő volt és neki ment a szekérnek. A nagy lökéstől a kislány kiesett a szekérből és váll, valamint kartörést szenvedett. A sofőr betette Susmann Susanat az autójába és egy másik parasztember segitségével beszállitotta a **cluji klinikára, ahol kezelés alá vették.**

A rendőrség miután több parasztembert hallgatott ki, akik megerősitették a sofőr vallomását, megállapitotta, hogy büncselekmény a sofőr részéről nem történt és ezért nem rendelte el sem letartóztatását, sem az eljárás meginditását ellene.

A kis parasztlányt mütétnek vették alá és állapota javul.

Gumilabda módjára dobják át egyik országból a másikba a hazátlan mechanikust

Halász Ferenc a „hazátlan" mechanikus tragikus életregénye

Oradea, augusztus 4. (Az Uj Kelet tud.) Rövid rendőri jelentés ad hirt arról, hogy Halász Ferenc 35 éves mechanikust elfogták a román-magyar határon, amint Romániába akart szökni.

A néhány soros közlemény mögött sokat hányatott, szerencsétlen ember életregénye huzódik meg. Igy lesz Halász Ferenc munkásból ujságcikk és szenzáció, ahelyett, hogy dolgosan és zajtalanul élné le munkáséletét.

Halász Ferenc Câmpulungban (Maramuresmegyében) született, majd Debrecenbe került, ahol mechanikus mesterséget tanult. Két évvel ezelőtt 1934-ben, 8 hónapra itélték, mert sértő kijelentést használt a kormányzóra. A sértés talán egy mondat volt, lehet, hogy csak egy szó. Mindenesetre ez inditotta meg Halász Ferenc odisszeáját és ez vezetett arra, hogy ma hazátlan és gumilabda módjára dobálják Romániából Magyarországra és vissza. Amikor kitöltötte a büntetését, áttoloncolták Romániába, mint tisztázatlan állampolgárságu nem kivánatos elemet. Halász, mint akinek tiszták a szándékai, jelentkezett a Valea lui Mihai csendőrségen. Ott azonban lefogták és a cluji hadbiróságra szállitották, ahol tiltott határátlépésért egy havi fogházra itélték, majd amikor kitöltötte a büntetést, átteték Magyarországra.

Alig ért azonban a magyar határra, a csendőrök lefülelték és visszatoloncolták Romániába. Tiltott határátlépésért fogház Romániában és fogház Magyarországon. Ez lett a sorsa Halász Ferenc mechanikusnak. Sem itt, sem ott nem hallgatták meg a panaszait. Alig, hogy utrakelt a határon, már dobták is vissza, anélkül, hogy egy szó védekezést vagy magyarázatát meghallgatták volna.

Halász Ernő már nem élő, gondolkodó ember, hanem elfásult, érzéketlen roncs, aki monotonul hajtogatja az oradeai rendőrtiszt előtt, hogy egyik ország sem akarja befogadni, ő hazátlan ember, csináljanak vele, amit akarnak.

És nincs segitség. A törvény, törvény, amely előirja, hogy aki iratok nélkül tiltott körülmények között lépi át a határt, az hadbiróság elé kerül. Halász Ferencre ujból ez a sors vár. Hiába lenne könyörületes a rendőrtiszt, akár Magyarországon, vagy a világ akármelyik országában. A törvény betüi megváltozhatatlanok. Számára nincsen emberi sors, csak paragrafusok léteznek. Olyan paragrafusot pedig nem találtak ki, amely Halász Ferencet most már hazához juttassa. Egy mondat, egy meggondolatlanul odavetett szó kivette lába alól azt a rögös talajt is, amit egy munkás manapság biztositani tud magának.

Halász Ferenc egy pillanatra ismét érző emberré lesz az oradeai rendőrtiszt előtt. Lassan, majd egyre erősebben megrázza testét a zokogástól.

— Nem lehet segiteni rajtam — nyöszörgi könnyes ábrázattal a 35 éves férfi. Egyszer, nemsokára majd belémlő valamelyik határőr és az lesz a végem.

Tizenötezer ukrán nacionalista tüntetése Lengyelországban

Varsó, aug. 4. (Rador.) A kelet-lengyelországi Skolában véres zavargások voltak 15.000 ukrán nacionalista tüntetett és keukránt, akik a lengyel együttmüködés hivei voltak, megöltek. A rendőrségnek végül is sikerült rendet teremtenie. Több letartóztatást eszközöltek.

Puccsszerüen uj választásokat készitenek elő Danzigban

Danzig, aug. 4. (Rador.) Állitólag az uj választásokra folynak az előkészületek. A szenátus 12 tisztviselője revizió alá vette a választási listákat. Az ellenzék attól tart, hogy a szenátus meglepetésszerüen uj választásokat fog kiirni.

— **Leendő anyáknak** kellő figyelmet kell forditaniok arra, hogy bélmüködésük rendben legyen, ami legegyszerübben a régóta közismert természetes **„Ferenc József"** keserüviz használata által — reggel, éhgyomorra egy fél pohárral — érhető el. Az orvosok ajánlják.

— **Ötvenezer lej a buza vagonja Constantában.** Constantából jelentik: A buza vagonjának ára ma Constantán 50.000 lejt ért el. A tengeri vagonjának ára ma 27.250 lej volt. Az emelkedő irányzat szilárd.

— **Csődöt kértek a sinaiai kaszinó ellen.** Bucurestiből jelentik: Egy Jacob Weiser nevü bucuresti lakós ma csődöt kért a sinaiai kaszinó ellen az ilfovi törvényszéknél. A törvényszéki elnök szeptember 9-re tüzött ki tárgyalást.

André Maurois: „A hallgatag Bramble ezredes". Az első regény a skótokról. Maurois legsikerültebb könyve. Ára füzve 60 lej. Epocha-kiadás. Kapható minden könyvkereskedésben.

— **A Magyar Dolgozók Szövetsége** vasárnap, augusztus 9-én délelőtt 11 órakor az Edison-mozgó termében békegyülést rendez az Ekések Frontjának közremüködésével. A gyülésen a Madosz központi és [illegible] szónokai mellett felszólalnak a különböző kisebbségi és román demokratikus szervezetek kiküldöttei.

Orvos! Mérnök! Gyár!

Minden német (25% redukció!), francia, stb. folyóirat és könyv megrendelhető és előfizethető Lepagenál Cluj. A lapokat közvetlenül kapja a kiadótól. Kérjen ingyen jegyzéket Lepagetől, Cluj, jelezve, mely szakma érdekli.

SPORT

Hatalmas sikerrel zajlott le a berlini Barkochba nemzetközi teniszversenye

Férfiegyes Wittmann Varsó, nőiegyesben Popperné Zisovits Lenke Oradea lett első. Simon Endre, a Haggibbor versenyzője a döntőben esett ki: kikapott a bucuresti Segálltól

Berlin, augusztus 4. (Az Uj Kelet tud.) A berlini Barkochba nemzetközi teniszversenye, amelyet zsidó teniszezők részére irt ki, óriási sikerrel zajlott le. A versenyeket állandóan hatalmas érdeklődő közönség kisérte. A verseny egyes számainak végeredményei a következők:

Férfiegyesben 32 versenyző indult. A nyolcas döntőbe a következők kerültek be: Wittmann Varsó, Sander Köln, Simon Endre Cluj, Szegáll Bucuresti, Strausz Barmen, Reschowsky Bécs, Altschüler Gdingen és Hamburger Bucuresti. Az elődöntők eredményei: Wittmann—Sander 6:1, 6:0, Szegáll—Simon 6:4, 6:4, Strausz—Rechowschy 6:2, 6:1, Hamburger—Altschüler 6:3, 6:1. Az elődöntők legszebb játékát a Szegáll—Simon mérkőzés hozta. Meglepetést keltett Simon szivós játéka. Középdöntők: Wittmann—Szegáll 6:0, 6:1, Hamburger—Strausz 6:4, 4:6, 6:3. Hamburger igen nehezen jutott be a döntőbe. Ellenfele, Szegáll miután egy szettet megnyert, a másodikban kis szerencsével tartani tudta volna magát. Vesztett, majd 3:3 gémaránynál Hamburger megugrott. Döntő: Wittmann—Hamburger 6:1, 6:4. A döntőt közös megállapodás alapján két szettre játszották az előirásos három helyett.

Női egyesben 23 versenyző indult. A négyes döntőbe kerültek: Popperné Zisovits Lenke Oradea, Hemp Frankfurt am Main, Gottesmann asszony Bécs és Mintz Riga. Eredmények: Popperné—Mintz 6:3, 6:2. Hemp—Gottesmann 6:2, 4:6, 6:1. Döntő: Popperné—Hemp 6:2, 6:4. Hemp nem tudott ellentállni Poppernének, aki különösen hosszu, nyesett labdával keltett feltünést.

Férfipárosban a középdöntőbe kerültek: Hamburger—Szegáll, Strausz—Sander, Brück—Grünberg, Wittmann—Altschüler párok. Eredmények: Strausz, Sander — Szegáli, Hamburger 6:3, 6:2. Wittmann, Altschüler—Brück, Grünberg 6:4, 6:2. A döntőt eső miatt nem lehetett játszani, majd Wittmann elutazása miatt el is maradt. A zsüri a Strausz—Sander párat jelentette ki győztesnek.

Vegyespárosban a középdöntő eredményei ezek voltak: Popperné, Hamburger—Hemp, Sander 6:2, 6:1. Guttmann, Wittmann—Wittner, Strausz 6:1, 5:7, 6:3. A döntőt Wittmann elutazása miatt nem játszották. Győzött tehát w. o.-val a Popperné—Hamburger pár.

XI. OLIMPIA

A néger Owens ujabb bravurja: 200 m-21 mp. idővel uj olimpiai rekordot futott

Cluj, augusztus 4. Hétfőn lebonyolitották a 100 méteres női sikfutás középfutamait is. Az első középfutamot a női Owens, az amerikai Stephens kisasszony nyerte 11.5 olimpiai rekordidővel, csupán egy tizeddel maradva el az előfutamban elért uj világrekordjától. A döntőbe egyébként két amerikai, három német és a los-angelesi bajnoknő, Walasiewicz lengyel kerültek.

Ugyancsak hétfőn játszották le az első lovaspólómérkőzést, amelyet Anglia csapata nyert meg nagy küzdelemben 13:11 arányban Mexikó ellen.

A 3000 méteres akadályverseny előfutamaiban a legjobb időt a német Dompert érte el 9:27.2 mp-cel. A finnek és amerikaiak a döntőre tartalékolták erejüket.

A modern pentatlon második számában, a párbajtörvivásban a német Lemp hadnagy lett első. Az összesitésben Orbán magyar ötödik.

Mint ismeretes, az amerikaiak ugy a 4x100-as, mint a 4x400-as stafétákban csak olyanokat inditanak, akik az egyéni számokban nem vettek részt. Ezért több futót vittek magukkal az olimpiára és ott tegnap próbaversenyt rendeztek számukra. 100 méteren Stoller győzött Glickmann és Draper előtt. Az első kettő zsidó! Egyébként megállapitható, hogy nem sok keresni valójuk lesz más nemzeteknek a stafétákban.

A versenyek második napján tovább folytatták a sulyemelés és szabadfogásu birkózás küzdelmeit is. A kisnehézsulyu sulyemelésben a francia Louis Hostin lett első 372½ kilogram teljesitménnyel. Birkózásban a magyarok jól tartják magukat.

A modern pentatlonban az első két szám (lovaglás, vivás) után az összesitésben a sorrend a következő: 1. Handrick német 6½ pont, 2. Fcuyer de le Court belga 7½ pont, 3. Thofelt svéd 14 pont, 4. Molelt belga 15 pont, 5. Orbán magyar és Abba olasz 16½ pont.

A távolugrásban ma elindult Ionescu-Crum román bajnok is, de nem tudta megugrani a 715 cm-es standardot és nem került be a ma délutáni döntőbe.

A 200 m sikfutás előfutamai során Owens 21 mp-vel uj olimpiai rekordot futott. A régi rekord 21.2 mp volt.

A vitorlázórepülők versenyére készülő osztrák gépek egyike, amelyet Stiefsohn vezetett, lezuhant a staakeni repülőtéren. A gép összetört, Stiefsohn meghalt.

Szerdai program: Modern pentatlon (uszás), törcsapat és egyéni, 100 m előfutamok, rudugrás, diszkoszvetés, 1500 m előfutamok, 50 km gyaloglás, 200 m döntő, 80 m női gát (előfutamok), lovaspóló, gyephokki, futball, sulyemelés, vitorlázó repülés.

NEMZETKÖZI ATLÉTIKAI VERSENYT rendez a németországi Makkabi. Berlinből jelentik: **A németországi Makkabi elhatározta, hogy szeptember 6-án nemzetközi könnyü atlétikai versenyt rendez. A versenyre szóló meghivók Ausztria, Csehszlovákia, Lengyelország és Svájc Makkabi-szövetségeihez már szétmentek.**

A bécsi Hakoah versenyzőnője, Neumann Olaszországban atlétikai versenyen vett részt. A 200 m sikfutásban 26.8 idővel lett első. Neumann az első zsidó hölgyatléta, aki ezen a távon ezt az időt futja.

Phil Lévy, a Stanfort Universität tagja, az amerikai főiskolás bajnokságon a diszkoszdobásban második lett. Helyezését 52 méter 7 centiméteres dobással érte el.

MEGNYERTE ELSŐ MÉRKŐZÉSÉT AZ UNIVERSITATEA. Helsinkiből jelentik: **Az Universitatea futballcsapata 60 órás utazás után tegnap játszotta első mérkőzését Helsinki kombináltjával és azt szép játék után 8:3 (4:1) arányban legyőzte. A gólokat Szaniszló (5), Ploesteanu (2) és David lőtték.**

A Phönix Clujon? A Victoria előrehaladott tárgyalásokat folytat a baiamarei Phönixszel. A terv szerint vasárnap Clujon Phönix—Victoria barátságos mérkőzés lesz.

Somogyi Klári nyerte a női egyest a CAC teniszversenyén. A női egyest is befejezték a CAC orsz. teniszversenyén. Eredmények: Döntő: Somogyi Klári Gloria Arad—Beretzky CAO 6:1, 6:2, 3. Liszka M. és Papp SC Oradea. **Férfipáros:** Döntőben van a Pusztay—Wartenberg TC pár, hol ellenfele a Gábor—dr Meţianu, Kuhn—Benedek győztese lesz. 3. Radó—Steiner. **Női páros:** Döntőbe jutottak a Liszka—Beretzky, Br Gerlitzky—Ocskai pár. **Vegyespáros:** Döntőben van a Kuhn—Platthy CAC pár, kiknek ellenfele a Pusztay—Baátz—dr Farkas—Somogyi győztese lesz. A II. oszt. számok elő- és döntőire csak ma kerül sor.

A
szekszuális élet enciklopédiája
Szerkesztette: Norman Hair,
a magyar közönség részére átdolgozta:
Dr DÉCSI IMRE.
Lexikon alak, 360 oldal, egészvászonkötés, ára 198 lej, postán utávéttel küldi LEPAGE Cluj. — Kérjen teljes jegyzéket.

Milliókat nem,
de 400 értékes, gyönyörü berendezési tárgyat nyerhet
a cluji Zsidókórház tárgysorsjátékán
Egy sorsjegy ára 50 lej. Sorsjegyek megrendelhetők a Kereskedelmi Hitelbank Rt.-nál Cluj, Piaţa Unirii 20. Árusitás az ország összes jelentősebb városaiban. Ha Zsidókórház sorsjegyet vásárol, segit beteg és ápolásra szoruló embertársain.

SZINHÁZ·FILM MÜVÉSZET

ROYAL MOZGÓ MUSORA:

Szenzációs premiersláger: Charlie Chan Sanghaiban. Warner Oland legujabb, hallatlanul izgalmas kalandja. Tempós cselekmény, váratlan fordulatok, idegfeszitő helyzetek! A kinai mesterdetektiv legbravurosabb filmje. Pompás kisérőmüsor. Román, magyar feliratok. Előadások: 3, 5, 7 és 9 órakor.

OPERA MOZGÓ MUSORA:

Kedd, szerda: Földöntuli szerelem. Fősz.: Gary Cooper és Helene Hayes.

EDISON MOZGÓ MUSORA:

Hétfőtől 3 film egyszerre: I. Az ő szerelmük. Csodafilm. Charles Boyer, Katarina Hepburn. II. Gyilkossággal kezdődik. Bünügyi dráma. Mirna Loy, William Powel. III. Micki Maus. Helyárak: 9 és 13 lej. Kezdete: 3, 6 és 9 órakor.

A MUNKAS MOZGÓ MUSORA:

Szerdán, csütörtökön, pénteken 3, 5, 7 és 9 órakor: I. Az élet utja. Az első szovjetorosz filmsláger. II. A hangya és a tücsök. III. Mikulás ajándéka. Szines Silly Simphorie. Helyárak: 10 és 12 lej.

RÁDIÓ MÜSOR

Szerda, augusztus 5.

Bucuresti. 6.30: Marcu zenekar. 8.25: Albu Sandu hegedül. 9.05: Ducu Ana énekel. 9.45: Kis rádiózenekar.

Budapest. 7.45: Torna, utána hanglemezek. 11: Hirek. 3.30: Szalonzene. 8.45: Caruso és Saljapin lemezek.

Droitwich. 7.30: Katonazene. 11.05: Zongoraötös.

London. 11.30: Tánczene.

Bécs. 8.40: Rádiózenekar. 10: A salzburgi Mozarteum zenekara. 11.50: Schrammelnégyes.

Brüsszel. 10: Szimfónikus hangverseny. — 11.40: Tánclemezek.

Kopenhága. 10.10: Rádiózenekar.

Párizs. 9.30: Szimfónikus hangverseny.

Radio Lyon. 9: Operaáriák.

Toulouse. 12: Katonaindulók.

Ljubljana. 2.15: Rádiózenekar. 9.30: Hegedüszóló.

Zágráb. 1.10: Hangszerszólók. 12: Filharmónikusok.

Varsó. 6: Dal- és áriaest. 10: Chopin: E-moll verseny lemezeken. 11.35: Kis rádiózenekar.

Milánó. 8: Vegyeszene. 10.30: Szimfónikus hangverseny.

Csütörtök, augusztus 6.

Bucuresti. 7.30: Kis rádiózenekar. 9: Hangverseny Salzburgból. 10: Zenekar. 10.55: Hirek.

Budapest. 7.45: Torna, utána hanglemezek. 11: Hirek. 8.10: Szalónzene. 11.25: Cigányzene.

Droitwich. 7.35: Hárfaötös. 11.45: Widdop tenor estje.

Bécs. 6.15: Alt és zongoramüvész hangversenye.

Brüsszel. 10.15: Szórakoztató zene.

Prága. 8.10: Katonazene.

Belgrád. 1: Rádiózenekar.

Zágráb. 6.45: Fuvószene. 9: Szimfónikus hangverseny.

Varsó. 5: Zenekar. 9.50: Brahms: II. szimfónia.

Riga. 8.05: Hangverseny.

Oslo. 9.30: Szórakoztató müsor. 10.05: Hárfaszóló.

APRÓ HIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 2 lej, vastagabb betüvel 4 lej. Legkisebb apróhirdetés 20 lej. Állástkeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések dija előre fizetendő. Jeligés levelet csak ugy továbbitunk, ha portóbélyeg mellékelve van.

Egy mázsa ort. kóser libazsir chechserrel eladó. Berkovitsné Oradea, Saguna 19.

Utazó, Turda, Alba és Somes megyékben füszereseknél bevezetve, garanciával, fix fizetéssel felvétetik. Ajánlatokat „Colonial Import" jeligére a kiadóba kérek.

Utazók figyelmébe! A legkitünőbb, legolcsóbb ort. kóser vegetárius ételeket, valamint cukrászsüteményeket Adler vegetárius vendéglőjében lehet kapni. Szolid árak. Pontos kiszolgálás. Állandóan friss ételek. Abonamensek kedvezményben. Ugyanott eljegyzések, esküvők, brisszek rendezését vállalják. Cim: **Regele Ferdinand 22, 1.** emelet, balra.

Családi okok miatt jól menő füszerüzlet és szeszraktár Sărmăselon szeptember 1-től bérbeadó. Bővebbet Lang Sărmăsel.

Keresünk két elemista leánygyermek mellé román-német gimnázista leányt. Str. Gojdu 5.

A családi boldogság csak akkor teljes, ha egészség van, melynek legfontosabb kelléke a csodás amerikai rendszerü univerzális passzirozó, a passzirozás csak játék és szórakozás, legolcsóbb **Moskovits és Társánál Cluj** (főpostával szemben) szerezhet be takarékossági könyvre is.

Husz év óta bevezetett kóser vendéglő betegség miatt átadó. Cim a kiadóban.

A legizletesebb vegetárius ételek a régi, jóhirü Schwartz-féle kóser vegetárius étteremben kaphatók, mely Flóra név alatt a Str. Gherescu 7. szám alatt (a Kereskedelmi Akadémia során) ismét megnyilt. Családoknak kihordásra kedvezményes árak. Vezető: **Schwartz Ignác.**

Habsburg-összeomlás
Bruno Brehm megrázó történelmi regényei, „Igy kezdődött — Apis és Este" 408 lap, 172 lej, „A kétfejü sas lehull" 436 lap, 172 lej
LEPAGE-nál, CLUJ
Postán utánvéttel. — Kérje az uj könyvszenzációk teljes jegyzékét!

HIREK

Tatarozzák a nagytemplomot

Oradean, a Crisul partján tatarozzák a zsidó nagytemplomot. Impozáns kupoláját és tornyait fehérre meszelik, a főbejáratot is az Avram Iancu ucca felőli részen. A nemesvonalu templom belsejét azonban egyelőre nem frissitik, ugy marad, ahogy azt dr Kecskeméti Lipót elhagyta, a jóságos és bölcs lelkipásztor, akinek halálába nem tud beletörődni ez a gondosan elegáns, külső, mutatós életet szerető, de velejében jóravaló és okos zsidóság.

Aki idegen a városba jön, önkéntelenül is megérzi, hogy hiányzik valami a város lelki alkatából. Három zsidó pap halt meg néhány hónap előtt, vezetői nemcsak lelkiekben a különböző vallási beállitottságu hiveknek, hanem tanácsadói, vigasztalói, bajaikban utmutatói a zsidó polgároknak. Dr Kecskeméti Lipótról egészen legendás dolgokat beszélnek Oradeán. Hogyan ment éjnek idején emberek segitségére, hogy elkerülje a nyilvánosságot, saját jövedelmét mekkora hányadban osztotta meg olyan nélkülözőkkel, akik nem nyujthatják ki bárki előtt a kezüket. Tehetséget eláruló szegénysorsu fiatalokért mennyit fáradozott, hogy diplomához, vagy önállósághoz jussanak. A krizistől sujtott, egykor jómódu és közcélokra adakozók talpraállitása érdekében senki annyit nem tett a városban, mint ez az egyszerü, tudóséletet folytató pap. Egy ortodox közéleti előkelőség mondotta e sorok irójának, hogy dr Kecskeméti már annyira hajlott a zsidó népi mozgalmak felé, hogy legutóbb a mozgalom egyik intézményének kuratóriumába való beválasztatása alkalmából beszédre készült a templomban, amelyben hitvallást akart tenni a zsidó reneszánsz mellett és pedig cionista szellemben.

Betegsége és a városra annyira tragikus halála meggátolta őt ebben a nemes és természetes zsidó megnyilatkozásban. De a nagy pap emléke immár ugy él a fiatalokban, mint aki Erec Jiszraelt tekintette a zaklatott, gyökereiben veszélyeztetett zsidóság otthonául. A modern templomot, ahol konzervativ módra reggel-este megjelent, talmudot tanult és imáiban keletre fordult, most a nagyünnepekre rendbehozzák. Uj külsőt kap az istenháza, de hiányozni fog az Isten szolgája, akinek szaván generációk épültek, elmélkedtek, emelkedtek. „Dorés umanhig" — kutató és vezér volt egy személyben és most, hogy már nincs, érzik az oradeaiak, hogy ki volt.

A templomát tatarozzák. A nagyünnepekre tiszta, imponáló épület fogja emlékeztetni az embereket egy sirra, amelyben egy nagy és boldogtalan férfi pihen.

— 270 lengyel cserkész a román fővárosban. Bucurestiből jelentik: Tegnap délelőtt 270 lengyel cserkész érkezett a fővárosba. Megérkezésük után megkoszoruzták az ismeretlen katona sirját, majd a lengyel követségre mentek, ahol ünnepélyes fogadtatásban részesültek. A lengyel cserkészek résztvesznek a brasovi táborozáson.

— Teljes az egység a liberális pártban. Bucurestiből jelentik: A Tempo cimü lap értesülése szerint liberális körökben nagy megelégedéssel fogadták a targu-jiuli értekezletet, amelyen teljes megegyezés jött létre a párt és a kormány nyári és őszi munkaprogramjára nézve. Dinu Bratianu egyébként a fővárosba érkezik ma Sibiuból jövet.

— Dugulás és aranyeres bántalmak, gyomor- és bélzavarok, máj- és lépduzzadás, a has állandó puffadtsága és a rekeszizom gyakori feltolódása, hát- és derékfájás ellen a természetadta **„Ferenc József"** keserüviz, kisebb adagokba elosztva, naponta többször bevéve, hathatós segitséget nyujt. Az orvosok ajánlják.

— Inzulin alkoholizmus ellen. Bécsből jelentik: Wickel biokémikus a napokban egy orvosi társulat előtt bemutatta legujabb találmányát, egy inzulin-szerü készitményt, amelyet alkoholistákon próbált ki. Eszerint ez az injekciós-anyag különösen a végső stádiumban szenvedő alkoholistáknál vált be. Ugyancsak sikerrel alkalmazták elmebetegeknél is.

— Pop Valér politikai tárgyalásokat folytatott Clujon. Bucurestiből jelentk: Pop Valér igazságügyminiszter Clujon tartózkodott néhány napig, ahonnan ma érkezett vissza a fővárosba. Az igazságügyminiszter cluji látogatásának nem volt hivatalos jellege, de beható tanácskozásokat folytatott az itteni liberális politikusokkal.

— Elaludt a volán mellett. Bucurestiből jelentik: A bucuresti-sinaiai országuton egy Vignali nevü mérnök által vezetett autó nekiszaladt egy távirópóznának, miután a mérnök elaludt a volánnál. Az autó utasa, Montena épitész sulyosan megsebesült, mig Vignali mérnök sértetlen maradt.

— Francia népfront-hivek és fasiszták verekedése. Párizsból jelentik: Saint-Zacharieban a népfront hivei, akik egy ünnepségről visszatérőben megtámadták a polgármester házát, aki Doriot hive, összeverekedtek a polgármester embereivel. Több revolverlövés hangzott el, négy ember megsebesült. A polgármester házát csendőrök őrzik.

— Ma kezdődnek Sinaiaban a román—magyar kereskedelmi tárgyalások. Bucurestiből jelentik: Ma reggel veszi kezdetét Sinaiaban a román—magyar kereskedelmi értekezlet, amelynek főcélja a Magyarországra irányuló román fakivitel rendezése. Az értekezlet után a magyar kereskedelmi delegáció tagjai Bucurestibe mennek.

— Artur, a különc báró. A Rotschildokról van szó. Henry de Rotschild irja egy francia ujságban, hogy a családban sok volt a különcködő emben, de ezek között is a rekordot Artur érte el. Harmincéves koráig dolgozott, azután elhatározta, hogy csak ellenőrzi a vagyonát és üzemeit, de lehetőleg kevés munkával. A legkülönbözőbb szórakozásokat ajánlották neki, ő azonban két dologban talált kielégülést: a szivarban és nyakkendőben. Évente kétszer-háromszor utazott Londonba és Hamburgba, hogy az importőröknél válassza ki a szivarokat. Grünbaum, Norisz, Hesse és más szivar-importőr már tudta, hogy Rotschild Artur milyen márkákat szeret. Ezek közül a legjavát választották ki neki. Kedvenc szivarjai voltak a Coronas, Huppmanns és Henry Clays-márkák. Abban az időben a legdrágább példányok nem kerültek többe két franknál. Az importőrök azért adták a kiválasztott példányokat is olcsón, mert a báró nagy reklámot jelentett számukra. Artur báró külön helyiségben raktározta föl a szivarokat. Könyvszekrényszerü butordarabokban, amiket erre a célra készittetett. Vendégeit rendszerint ide vezette be először. Megcsodáltatta a kollekciót, majd felkérte a vendéget, hogy válasszon. Háromnál több szivart senki sem választhatott, de kevesebbet sem. Délelőtt egyebet sem tett, minthogy rendezgette szivarjait. A szortirozás során a jobb szivarokat külön beskatulyázta és néhány hónapra leszögezte. Ezeket különböző alkalmakkor odaajándékozta barátainak és vasutvállalata főtisztviselőinek. Évente ilyen módon 10—12 ezer szivart ajándékozott el. A bárónak, mint emlitettük, másik szenvedélye volt a nyakkendő. Körülbelül 2000 nyakkendője volt, ugyancsak külön szobában. Ezek számára is saját butort készittetett. Nem volt egyébként elegáns ember, de a nyakkendőjét naponta háromszor-négyszer is kicserélte. Az elhasznált nyakkendőket rokonok között osztotta széjjel, akik szivesen vették az egészen uj darabokat. Artur ugyanis legfeljebb ha kétszer vette fel egy és ugyanazt a nyakkendőt. Nem dolgoztatott csak Charvertnél és a Carneval Devesine cégnél, amely tudvalevőleg a legfinomabb árut gyártotta. A báró képes volt órák hosszat az üzletekhez ülni, amig egy féltucat nyakkendőt kiválasztott.

— Felhivás a „Pharos" előfizetőihez. Felkérjük a „Pharos" mindazon előfizetőit, akiknek J. Pelz, Calea Vacaresti cimü könyvének csak I. kötete van birtokukban, hogy jelentség be igényüket a II. kötetre, melyet dijtalanul kapnak kézhez. A bejelentésekhez 20 lej (bélyegben) költségmegtérités csatolása szükséges. „Pháros" zsidó irók könyvkiadó vállalata, Cluj, Baron L. Pop 10.

— A nankingi csapatok ujabb győzelme. Sanghaiból jelentik: A Domej-ügynökség jelenti Kantonból, hogy ádáz harc után a nankingi csapatoknak sikerült behatolni Kwangsi tartományba. Azt hiszik, hogy Lit-Sang-Jen és Pauchon tábornokok behódolnak.

— *Tüntetés a villamos drágulás miatt Marseillesben.* Marseillesből jelentik: Tegnap este hatalmas tüntetés volt a villamosjegyek árának felemelése miatt. A közlekedést nehány órára felfüggesztették, majd a hatóságok védelme alatt ujból megnyitották.

— „A Capitol-mozgó igazgatósága ezuton hozza a n. é. közönség szives tudomására, hogy a f. hó 5-én este 9 órára behirdetett Indig Alfréd hegedühangversenye közbejött technikai akadályok miatt jövő hét keddjére, 11-ére lett elhalasztva. Az előre megváltott jegyek magától értetődöen érvénnyel birnak a 11-én este nagy érdeklődéssel kisért hegedü hangversenyre."

— Szabadlábra helyezésüket kérték a cotroceni per elitéljei. Bucurestiből jelentik: A cotroceni per elitéltjei szabadlábrahelyezésüket kérték, amig az ellenük hozott itélet jogerőre nem emelkedik. A kérdés felől holnap döntenek.

— *Uj rendelet a szerencsejátékokról.* A belügyminiszter ujabb kártyarendelete megérkezett az oradeai rendőrségre. A rendelet szerint ezután a nyilvános helyeken mindenféle szórakoztató és hazárdjáték tilos. A kávéházakban csak tábla-játékot, dominót, sakkot és billiárdot szabad játszani. Tilos a bridzs, preferánsz, kalaber és hasonló játék is. A rendelet végrehajtására most kerül sor. A rendelet nagy feltünést keltett, mert a rendelkezés nem augusztus 31., hanem julius 31-iki hatállyal lépett volna érvénybe. Ha a rendelet valóban igy értelmezendő, akkor az összes oradeai kávéházak becsukhatják kapuikat Az oradeai kávések szindikátusuk utján tiltakoztak a rendelet ellen. Telefonon beszéltek a cluji, aradi, timisoarai, brasovi és târgumuresi kávésokkal, akik azt mondták, hogy ezekben a városokban nem lépett még életbe a rendelet. A kávések legerélyesebben állásfoglalnak a rendelkezés ellen s azt hangoztatják, hogy végzetes félreértésről lehet szó. Amennyiben a rendeletet nem vonnák vissza, az oradeai kávések elbocsátják alkalmazottaikat és bezárják a kávéházakat. Biztosan hiszik azonban, hogy erre nem fog sor kerülni, mert a rendelet megcáfolja az 1935. juliusában kiadott és a Monitorul Oficialban is megjelent rendeletet, amely megengedi a römijátékot a kávéházakban.

HAR ZION HAR CARMEL

egyedül hajójárat, mely palesztinai lobogó alatt közlekedik Románia és Palesztina között. Rendszeres utas- és áruszállitás.

A legközelebbi hajóindulások Constanţából Haifába:

Har Zion	augusztus 6	Har Carmel	augusztus 27
Har Carmel	augusztus 13	Har Zion	szeptember 3
Har Zion	augusztus 20	Har Carmel	szeptember 10

Jegyek kaphatók az

Uj Kelet utazási osztályánál

a

„Kedem" utazási iroda

ardeali és banati vezérképviseleténél

Teherszállitási ügyekben a

Lazar Bercovici Constanţa

vezérügynökség szolgál felvilágositással. Cas uta Postala 65. Tel. 174. Távirati cim: Bercol

Kiemelik a tengerből Napoleon hajóhadát

Róma, aug. 4. Spezia kikötőjéből néhány napon belül elindul a világ legnagyobb buvárraja, hogy a Nilus torkolata körüli vizekben felkutassa és kiemelje Napoleon francia császár hajóhadát, amelyet 1798 augusztus 1-én az Abukir melletti tengeri csatában az angol Nelson tengernagy elsüllyesztett.

A nagyszabásu vállalkozásra való előkészületek már teljesen befejeződtek. Az olasz buvárok az utóbbi években rendkivüli mértékben kifejlesztették a tenger szine alá alá való merülés és a mélységekben folyó munka technikáját és igen jelentős eredményeket értek el különféle helyeken végleg elveszettnek hitt, a tenger által elnyelt értékek megmentésében. A most megkezdődő munkálatokat egy esztendőre tervezik. Francia pénzcsoport vállalta a sokatigérő kisérlet anyagi fedezését és már meg is szerezte a hajók kiemelésére a szükséges engedélyeket.

A műszaki vezető Seminati olasz mérnök. A csoportban résztvesz Olaszország két legkiválóbb buvárja: Caleo és Taverno. Ezenkivül szerződtettek két egyiptomi buvárt, akik töviről-hegyére ismerik a helyszini viszonyokat, a Nilus deltájában a mélységeket és áramlásokat.

A hajók fekvési helyzetét jól ismerik. Alexandriától mintegy hetven tengeri mérföldnyire hevernek északkeleti irányban a Nilus deltájában. Napoleonnal sikerült seregével Egyiptomban partraszállnia, de nem sokkal később Nelson, aki a partraszállást nem tudta meghiusitani, rajtaütött a visszatérő hajókon. A kiemelés éppen ezért igérkezik jövedelmezőnek. Fel kell tenni, hogy a hajókon volt a franciák egyiptomi zsákmányának, aranynak, ezüstnek és mükincseknek javarésze. Tudományos körökben is érdeklődéssel várják a hajók felszinre bukkanását, mert arra számitanak, hogy az ott található leletek nagy értékekkel gyarapithatják a régi Egyiptomról való ismereteket, hiszen Napoleont is érdekelte a Fáraók országának négy ezredéve. A történetkutatók és hadtörténészek pedig biztosra veszik, hogy a hajók valamelyikén előkerülnek Napoleon levelei és az egyiptomi hadjáratra vonatkozó haditervei.

Az eddigi hozzávetőleges megállapitások szerint a hajók jó állapotban lehetnek. Bár természetesen fából készültek, mélyen be vannak ágyazva az iszaprétegbe, amely a viz alatti viszontagságok ellen jó védelmet nyujt. A francia hajók mintegy huszonöt-harminc méteres mélységben feküsznek. A feltárást megkönnyiti az a körülmény, hogy az összes elsüllyedt hajók egymáshoz egészen közel vannak.

A vállalkozó csoport hajóját ellátták a tengeralatti kutatás és kiemelés minden korszerü vivmányával. Aknákat visz magával vizalatti robbantások céljaira, vizalatti vágóberendezéseket, hatalmas emelődarukat, nagynyomásu készülékeket a homok elkotrására és az iszap eltávolitására. Egész telefonhálózati berendezéssel biztositják az állandó érintkezést a viz alatt dolgozó munkások és a hajó személyzete között.

A régen folyó szervezkedés alapos müszaki felkészültség és a hosszasnak igérkező munka természetesen sok kiadással jár. A vállalkozók nagy tőkét fektettek be, de remélik, hogy az sokszorosan vissza fog térülni a várható nemesfémek, mükincsek és értékesithető irományok, emlékek révén. Az olasz buvárok is erre számitanak, mert a zsákmány jövedelméből százalékos részesedést kötöttek ki maguknak.

— A közoktatásügyi miniszter értekezletre hivta össze az ardeali és basarabiai tanfelügyelőket. Bucurestiből jelentik: Ma délelőtt az összes ardeali és basarabiai iskolai tanfelügyelők dr. Anghelescu elnökletével értekezletet tartottak, amelyen programot kaptak, az uj iskolai évre.

— Menthetetlen a tengeritermés? Bucurestiből jelentik: A Capitala cimü lap jelentése szerint a szárazság oly sulyos károkat okozott a tengeritermésben, hogy az immár menthetetlennek tekinthető.

— Befejezés előtt állanak a román—francia tárgyalások. Bucurestiből jelentik: Ugylátszik, hogy mindazon nehézségek ellenére, amelyek a párizsi tárgyalásokat hátráltatják, azok mégis befejezést nyernek 15-e előtt. E célból Caranfil légügyi alminiszter, aki Párizsban tartózkodik, hosszu beszélgetést folytatott Badulescu államtitkárral együtt Piérre Cot francia légügyi miniszterrel. Caranfil azután Cap Martinbe utazott, hogy Titulescut tájékoztassa e tárgyalásokról.

UJ KELET Legujabb hirek

Angol „magánrepülőgépek" Spanyolországban

(Elsőoldali cikkünk folytatása)

Sandino ezredes, a katalániai kormánycsapatok parancsnoka hivatalos közleményében azt jelenti, hogy a kormányrepülők Saragossát bombázták és nagy károkat okoztak a zendülőknek, akiket középületekben szállásoltak el. Bombázták az aragóniai zendülők táborait is. A lázadó lovasosztagokat, amelyek az egyik kormánycsapatot akarták bekeriteni, szétszórták. A somesierrai fronton, — mint azt a Havas Madridból jelenti — a zendülők tegnap megtámadták a kormánycsapatokat, melyek ellentámadásba mentek át.

A véres harc a zendülők visszavonulásával végződött, akik 300 halottat és igen sok sebesültet hagytak hátra.

A kormánycsapatok nyolcvan embert veszitettek. A guadarramiai fronton a zendülők kitörést kiséreltek meg, de a kormánycsapatok feltartóztatták a támadókat és szétszórták csapataikat. A kormánycsapatok az éjszaka folyamán megerősitették csapataikat.

Komoly esemény várható

Madridban olyan hirek terjedtek el, hogy a kormánycsapatok visszahóditották a leoni dombokat és bevonultak San Rafaelbe. A hadügyminiszter az ujságirók előtt a következő kijelentést tette: **Egyik pillanatról a másikra komoly esemény bekövetkezése várható.**

A Havas közlése szerint a hir nem lenne meglepő.

Érdekes küzdelem

A Havas külön tudósitója Tangerből közöl érdekes táviratot két kormányhü hadihajó és öt zendülő repülőgép viadaláról, amelyet az ujságiró egy hajóról nézett végig. A hadihajók Tarifa városát bombázták, ahol a kikötőben és a kaszárnyákban nagy károkat okoztak. A repülőgépekkel folytatott harc eredménytelen volt. Az a hajó, amelyen az ujságiró tartózkodott, a part felé huzódott a harc elől. Innen jól lehetett látni, hogy hat teherautó gyors iramban halad Algesiras felé. Az ujságiró szerint valószinüleg a bombázás áldozatait vitték a kórházakba.

Ugyancsak a Havas jelenti Gijonból, hogy az Almirante Cevera kormányhajó a várost órákon keresztül bombázta. A bombázás a polgári lakosság körében számos áldozatot követelt. A gijoni hatóságok figyelmeztették a hadihajót, hogy a bombázást szüntesse be,

mert a 2500 kormányhü foglyot különben kivégzik.

A bombázás erre megszünt. A Gijonból érkezett jelentés szerint a zendülők helyzete válságos ezen a vidéken, mert a népfront miliciái az összes stratégiai pontokat birtokukban tartják.

A belügyminisztérium hivatalos közleménye szerint ma reggel Valenciában és Dadajosban felvették a munkát. A kormányerők helyzete Granadában kedvező, a zendülők ellenállása gyengült. Malagából megerősitik, hogy a rondai forradalmi megmozdulást sikerült elfojtani, a kormány ura a helyzetnek.

Az ellenforradalom is bizakodik

A kedvező kormányhirekkel egyidőben természetesen az ellenforradalmi csapatok is biztató jelentéseket tesznek közzé. Mola tábornok az északspanyol zendülők vezére a burgosi sajtó képviselőinek nyilatkozatot adott, melyben kijelentette, hogy a mozgalom nem államcsiny, hanem a néptömegek megmozdulása a nemzetközi erők ellen. Katonai szempontból a hadmüveletek ugy folynak, amint az várható volt. A tábornok nem titkolta sajnálkozását afölött, hogy a baszk nacionalisták nem pártoltak hozzá. Igy már a harc julius 27-én véget ért volna.

— A harc tehát tovább folyik — mondotta Mola. — A marokkói csapatok nagyrészét már átszállitották az ibériai félszigetre. A harc lassu, de biztos: **eredménye nem lehet más, mint Madrid elfoglalása.** Amikor a fővárost elfoglaltuk, katonai direktorátus mellett alakitunk kormányt. Az öttagu direktórium tábornokokból fog állani. Rezsimváltozásról nem lesz szó, a harc kifejezetten köztársasági. Csak fel akarjuk szabaditani az országot a kommunizmustól és ujjá akarjuk épiteni az országot a tekintély elve alapján.

A sevillai rádió jelentése szerint a felkelő csapatok több ponton sikereket értek el a kormánycsapatokkal szemben. A hireket más forrás nem erősiti meg. Azt is jelentik a felkelők, hogy Valencia helyőrsége átpártolt az ellenforradalomhoz és a zendülők bevonultak az általuk üresen hagyott kaszárnyákba. Másirányu kormányjelentések a hir valódiságát valószinütlenné teszik.

London, aug. 4. A Star cimü lap jelentése szerint az utóbbi napokban nagyszámu angol repülőgépet szállitottak Spanyolországba. A gépeket magánszemélyek adták el magánosoknak, ami a lap szerint megakadályozta az angol kormányt abban, hogy közbelépjen. A repülők, akik a szállitást eszközlték, minden leszállitott repülőgépért 150 angol fontot kaptak s utasitásuk az volt, hogy hosszu repülőutra rendezkedjenek be és a lehető legnagyobb benzinmennyiséget vegyék magukhoz.

Egy másik londoni jelentés szerint az angol kormány magáévá tette a francia javaslatot a spanyol zendüléssel szembeni semlegességet illetőleg.

Neurath bárónő halálos autószerencsétlensége Ausztriában

Elütötte a vonat a német külügyminiszter nagynénjének autóját

Bécs, aug 4. A tiroli Seefild község közelében sulyos autószerencsétlenég történt, amelynek áldozatai közeli rokonságban állanak Neurath német külügyminiszterrel. A Neurath báróné által vezetett kocsit, amelyben a bárónő anyja és két gyermeke foglaltak helyet, a karwendeli vonalon elütötte egy vonat. A gépkocsi a felismerhetetlenségig összeroncsolódott. A bárónő anyja azonnal meghalt, maga a bárónő és két gyermeke lábtörést szenvedtek. Beszállitották őket az innsbrucki szanatóriumba és azonnal mütéti beavatkozást eszközöltek.

A legujabb jelentések szerint a kisebbik gyermek, egy hétéves kislány halálán van. A bárónő nagynénje von Neurath német külügyminiszternek és felesége egy hasonnevü würtenbergi junkernek.

Veszélyben a transzjordániai és palesztinai petróleumvezetékek

Jeruzsálem, agu. 4. A Havas jelentése szerint a palesztinai hatóságok körében egyre komolyabb aggodalmat keltenek a petróleumvezetékek ellen elkövetett sorozatos merényletek. A mossuli csövek mentén megerősitették a katonai őrséget, a palesztinai főkormányzó és Abdullah transzjordániai emir külön óvintézkedéseket rendeltek el a vezetékek védelmére. Ezenkivül ugy a palesztinai, mint a transzjordániai kormány kijelentette, hogy a petróleumvezetékeken ejtett károkért egyenesen a beduintörzsek főnökeit teszik felelőssé. Remélik, hogy ez által sikerül elriasztani a beduinokat ujabb merényletektől.

Maniu válaszolni fog az ellene elhangzott támadásokra

Mihalache feltételei

Bucuresti, aug. 4. Már lapunk tegnapi számában jelenttük, hogy a nemzeti parasztpárt kebelében kiujultak a belső ellentétek a párttaktika kérdése körül. A fővárosi lapok legujabb jelentései is megerősitik azt a verziót, emly szerint Maniu hivei elégedetlenek Mihalache magatartásával, miután a pártelnök nem hajlandó változtatni azon a taktikán és nem járul hozzá más politikai akciókhoz, mint amelyet a párt alapszabályszerü fórumai határoztak meg.

Ennek következtében az ardeali pártfrakció ujra akcióba lép és lehetőséget teremt Maniunak arra, hogy válaszoljon az ellene elhangzott támadásokra.

Mihalache hir szerint nem emelt kifogást az ellen, hogy pártgyüléseket rendezzenek, amelyeknek keretében fogja meg adni válaszát Maniu a legutóbbi támadásokra, kikötötte azonban, hogy ne ismétlődjenek meg olyan jelenségek, mint Vinten. Maniu a maga részéről közölte, hogy nem akar nehézségeket okozni a pártvezetőségnek, de válaszolni akar az ellene elhangzott támadásokra.

A francia képviselőház megkezdte a hadfelszerelési póthitelek tárgyalását

Párizs, aug. 4. A képviselőház ma délelőtt kezdte meg a „kollektiv" név alatt ismert pót- és rendkivüli hitelek nyitására vonatkozó javaslat vitáját. Laurent jobboldali képviselő rámutatott arra, hogy a kormány 12 milliós póthiteleket akar lekötni anélkül, hogy fedezete lenne rá a bevételekből. Jammi Schmidt, a javasiat előadója hangsulyozta, milyen nehéz örökséget jelentenek az előző kormányok által kibocsájtott kölcsönök. A parlamentnek módjában lesz megtudni, miyen hatalmas összegeket, milliárdokat költöttek el Kolcsák és Wranghel expedicói, a sziriai expedíciók és bizonyos bankok szubvenciói számára. A háboru óta máig 150 millió frankot költöttek el.

Vincent Auriol pénzügyminiszter cáfolja azokat a fantasztikus számadatokat, amelyeket feléje kiáltanak és amelyek csak árthatnak a közhitnek. Rámutat arra, hogy a jelen kormány uralomrajövetele óta a költségvetési helyzet javult és az arany a kormány által hozott intézkedések folytán visszatér az országba. A szelvénykibocsátás jelenleg meghaladja a 2300 millió. A kihelyezés menete változatlan és az még fokozódni fog, amikor a közönség megismeri, milyen előnyöket nyujt a kormány a kölcsönjegyzőknek.

LEGUJABB HIREK A XI. OLIMPIÁRÓL

Owens távolugrásban: 8 méter 6 cm. Világrekord!

Cluj, aug. 4. A XI. Olimpia negyedik napján még a következő eredmények voltak:

A törcsapatmérkőzések előd öntői során Magyarország 8:8 arányban eldöntetlenül vivott Ausztriával, de jobb tusaránnyal győzött. Ha az amerikaikat, (akik pontosan egyforma arányban 13:3-ra kaptak ki az olaszoktól), a magyarok legyőzik, a döntőbe jutnak. A másik csoportban: Franciaország—Argentinia 12.4, Németország-Belgium 10:6.

A távolugrásban 52-en indultak három csoportba osztva, de csak 16 teljesitette az előirt szintet, tehát csak ennyi ugrott többet 715 centiméternél és ennyi veszt a döntőben. Ionescu-Crum román után a magyar Koltai is kiesett.

A modern pentatlon céllövő számában a magyar Bartha 192 találattal első lett.

A 200 méteres előfutamokban a győztesek a következők: Van Beveren holland 21.4 mp. Osendarp holland 21.7 mp. Owens 21 mp. Humber kanadai 22.1 mp. (Itt Gyenes 22.1 idővel továbbment), Hänni svájci 21.9 mp. (Sir 22.2 idővel továbbment), Theunissen délafrikai 21.7 mp. Packard USA 21.2 mp. Robinson USA 21.6 mp.

A 400 méteres gátfutás elődöntőjének pontos eredményei: Első futam: 1. Hardin USA 53.2 mp. 2. White fülöpszigeti 53.4 mp. 3. Mandikas görög. Második futam: 1. Patterson USA 52.8 mp. 2. Loaring kanadai. 3. Padilha-Magalhaes brazil. Ebből a futamból kiesett a magyar Kovács.

Az olimpiai játékok során ma délelőtt lebonyolitották a női tör elődöntő során az első csoportból a döntőbe jutottak: 1. Elek Ilona magyar, 2. Grasse osztrák, 3. Krammer svájci, 4. Van der Klara holland. A második csoport helyezési sorendje: 1. Helene Mayer német, 2. Borgathy Erna magyar, Christians jugoszláv, 4. Puttkammer brazil.

A késő délutáni órákban eldöntésre került a sulyemelés bajnoksága is. Olimpiai bajnok lett Louis Hostin francia 372.500 kg-mal.

100 m hölgysikfutásban a döntőben első lett Stephens Helén USA 11.5 olimpiai rekordidővel. 2. Walasiewicz lengyel 11.7, 3. Krauss német 11.9.

Kielben megkezdődtek az olimpia uszószámai.

Hölgydiszkoszdobásban 1. Mauermayer német 47 méter 63 cm olimpiai rekord, 2. Waisovna lengyel 46.22, 3. Mollenhauer német.

Vizipólóban Németország—Magyarország 8:8.

A 400 m gátfutás végeredményei a következők: 1. Hardin USA 52.2, olimpiai rekord. 2. Loering Kanada 52.7.

A tőrcsapatbajnokság döntőjében Franciaország, Olaszország, Ausztria és Németország csapatai játszanak.

Az egyéni hölgytőrversenyben nagy meglepetésre a magyar Bogáti Erna kiesett. Középdöntőben vannak: Helene Mayer (a német olimpiai csapat egyetlen zsidó tagja), Grasser Ausztria, Pressis Ausztria, Varga és Glek Magyarország, stb.

A 800 m sikfutás végeredményei: 1. Woodruff USA 1:52.9 mp, 2. Lauzi olasz, 3. Zdwids Kanada.

Távolugrásban első lett olimpiai és világrekorddal Owens USA 8 méter 6 cm-mel. 2. Long német 7.87, 3. Tajima japán 77.4.

Befejeződtek a CAC teniszversenyei. Férfipáros: 1. Pusztay—Wartenberg, 2. Gábor—Metianu, 3. Radó—Steiner, Kuhn—Benedek. **Női páros:** 1. Liszka—Beretzky, 2. Ocskay—Br. Gerlitzy. **Női egyes II. oszt.:** 1. Erdős Lilly Haggibbor, 2. Papp Magda Oradea, 3. Ocskay és Br. Gerlitzy. **Férfiegyes II. oszt.:** 1. Dr Gross, 2. Papp L. CAC, 3. Weisz M. és Tornet.

Szigethy Ottó magyar teniszbajnok Clujon F. hó 5 és 6-án a CAC teniszpályáin érdekes nemzetközi mérkőzések lesznek. A legjobb magyarországi teniszezők játszanak az emlitett napokon délután 4 órai kezdettel egymással, valamint a helyi legjobbakkal, közütük a legjobb Haggibbor versenyzőkkel is.

CENZURAT